

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Kielce, dnia 28 kwietnia 2005r.

Nr 88

TREŚĆ:

Poz.:

UCHWAŁY:

- 1172** — Nr XXIII/148/2005 Rady Gminy w Sobkowie z dnia 14 lutego 2005r. w sprawie uchwalenia „Programu ochrony środowiska dla Gminy Sobków”..... 4349
- 1173** — Nr XXIII/149/2005 Rady Gminy w Sobkowie z dnia 14 lutego 2005r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2005 rok..... 4393

1172

UCHWAŁA Nr XXIII/148/2005 RADY GMINY W SOBKOWIE

z dnia 14 lutego 2005r.

w sprawie uchwalenia „Programu ochrony środowiska dla Gminy Sobków”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591, zmiany: z 2002 roku Dz. U. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Dz. U. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 roku Dz. U. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 roku Dz. U. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 214, poz. 1806) oraz art. 17 i 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, zmiany: Dz. U. Nr 115, poz. 1229, z 2002r. Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 233, poz. 1957, z 2003r. Nr 46, poz. 392, Nr 80, poz. 717, 721, Nr 162, poz. 1568, Nr 175, poz. 1693, Nr 190, poz. 1865, Nr 217, poz. 2124, z 2004r. Nr 19, poz. 177, Nr 49, poz. 464, Nr 70, poz. 631, Nr 91, poz. 875, Nr 92 poz. 880, Nr 96, poz. 959, Nr 121, poz. 1263,

Nr 273 poz. 2703) Rada Gminy uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała się „Program ochrony środowiska dla Gminy Sobków” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego i wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty jej ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Gminy: K. Karoń

Załącznik do uchwały Nr XXIII/148/2005
Rady Gminy w Sobkowie
z dnia 14 lutego 2005r.

Gmina Sobków

Gminny Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2011

Spis treści:

1. Wprowadzenie
 - 1.1. Przesłanki ogólne
 - 1.2. Podstawy prawne
 - 1.3. Cele i zakres programu
 - 1.4. Funkcje programu
 - 1.5. Okres objęty programem
 - 1.6. Metoda opracowania
2. Ocena stanu środowiska
 - 2.1. Podstawowe dane o gminie Sobków
 - 2.1.1. Położenie i podział administracyjny
 - 2.1.2. Demografia
 - 2.1.3. Komunikacja
 - 2.1.4. Rozwój Gospodarczy i społeczny
 - 2.2. Zasoby środowiska przyrodniczego
 - 2.2.1. Ukształtowanie terenu
 - 2.2.2. Warunki klimatyczne
 - 2.2.3. Zasoby i jakość wód
 - 2.2.3.1. Wody podziemne
 - 2.2.3.2. Wody powierzchniowe
 - 2.2.4. Gospodarka wodno-ściekowa
 - 2.2.5. Gleby
 - 2.2.6. Surowce mineralne
 - 2.2.7. Powietrze
 - 2.2.8. Gospodarowanie energią
 - 2.2.9. Stan zasobów przyrody
 - 2.2.9.1. Lasy
 - 2.2.9.2. Formy ochrony przyrody
 - 2.2.10. Edukacja ekologiczna
3. Zagrożenia środowiska
 - 3.1. Hałas
 - 3.2. Promieniowanie elektromagnetyczne
 - 3.3. Odpady

- 3.3.1. Odpady komunalne
- 3.3.2. Odpady przemysłowe
- 3.3.3. Odpady niebezpieczne
- 3.4. Zagrożenia wód
 - 3.4.1. Zagrożenia wód powierzchniowych
 - 3.4.2. Zagrożenia wód podziemnych
- 3.5. Transport
- 3.6. Poważne awarie
- 3.7. zagrożenia globalne
- 4. Zarządzanie środowiskiem
- 5. Wnioski z diagnozy
 - 5.1. Uwarunkowania wewnętrzne
 - 5.2. Uwarunkowania zewnętrzne
 - 5.3. Ważniejsze problemy ekologiczne w gminie
- 6. Cele polityki ekologicznej Powiatu Jędrzejowskiego
- 7. Priorytety i cele ekologiczne Gminy Sobków
- 8. Strategia (krótkoterminowych) działań na lata 2004-2007
 - 8.1. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa
 - 8.2. Powietrze atmosferyczne
 - 8.3. Ograniczenie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego
 - 8.4. Zapobieganie skutkom awarii
 - 8.5. Ochrona przyrody i krajobrazu z uwzględnieniem wymogów UE
 - 8.6. Ochrona gleb i terenów zdegradowanych
 - 8.7. Tereny przemysłowe
 - 8.8. Usprawnienie zarządzania środowiskiem
 - 8.9. Edukacja ekologiczna
- 9. Strategia długoterminowych działań do roku 2011
 - 9.1. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa
 - 9.2. Powietrze atmosferyczne
 - 9.3. Ograniczenie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego
 - 9.4. Zapobieganie skutkom awarii
 - 9.5. Ochrona przyrody i krajobrazu z uwzględnieniem wymogów UE
 - 9.6. Ochrona gleb i terenów zdegradowanych
 - 9.7. Usprawnienie zarządzania środowiskiem
 - 9.8. Edukacja ekologiczna
- 10. Realizacja programu
 - 10.1. Szacunkowe koszty realizacji programu
 - 10.2. Źródła i struktura finansowania
 - 10.3. Wdrażanie i monitoring programu
- 11. Streszczenie w języku niespecjalistycznym
- 12. Spis literatury i wykorzystanych materiałów

Mapa w skali 1:50 000:

Gmina Sobków z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska oraz zagrożeń dla środowiska naturalnego

1. Wprowadzenie

1.1. Przesłanki ogólne

Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997r. stanowi, że Rzeczypospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju oraz wskazuje, iż ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, które poprzez swoją politykę, powinny zapewnić nie tylko bezpieczeństwo ekologiczne, ale i dostęp do zasobów nieuszczerplonych współczesnemu i przyszłemu pokoleniu. Takimi władzami są województwo, powiaty i gminy. Winno w tym pomóc właściwe, zgodne z ideą ekorozwoju, planowanie wszelkich działań. Polskie przepisy z zakresu ochrony środowiska przewidują tworzenie kilku różnych typów planów i programów redukcji emisji zanieczyszczeń. Jednymi z takich dokumentów są: Polityka ekologiczna państwa, programy ochrony środowiska oraz plany gospodarki odpadami.

Przedstawiany „Program ochrony środowiska dla Gminy Sobków” jest pierwszym opracowaniem kompleksowo przedstawiającym politykę ekologiczną gminy, będącym aktualnym źródłem informacji o środowisku naturalnym, ale także spisem konkretnych zaleceń dla gmin, a także wszystkich korzystających ze środowiska. Ta poznawcza funkcja Programu jest jednocześnie jednym z głównych czynników zapewniających jego realizację. Program został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska oraz zapisami zawartymi w Programie ochrony środowiska dla powiatu jędrzejowskiego na lata 2004-2011.

1.2. Podstawy prawne

Główną rolę w procesie definiowania polityki ekologicznej pełnią zapisy następujących dokumentów:

- 1) Ustawa z 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska. Jest ona podstawowym aktem prawnym w dziedzinie ochrony środowiska i pełni funkcję ustawy ramowej dla całego ustawodawstwa z tego zakresu. Art. 17 i 18 nakłada na gminy, obowiązek sporządzenia programu ochrony środowiska, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, przy czym projekt programu gminnego winien być zaopiniowany przez zarząd powiatu.
- 2) II Polityka Ekologiczna Państwa, z 2001r. Dokument ten ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji zadań ochrony środowiska na obszarze całej Polski. Określa też, na podstawie aktualnego stanu środowiska: cele, priorytety i działania proekologiczne wraz ze środkami niezbędnymi do ich osiągnięcia. Polityka ekologiczna powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania celów gospodarczo-społecznych z celami ochrony środowiska.
- 3) Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010. Jest dokumentem o charakterze operacyjnym, stanowiącym instrument wdrożenia „II Polityki Ekologicznej Państwa”. Zawiera harmonogram zadań wynikających z tej polityki oraz wskazówki i wytyczne do uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych. Precyzuje sposoby osiągania celów zawartych w „II Polityce Ekologicznej Państwa” w formie pakietów działań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych na lata 2002-2010. Dla każdego pakietu zadań określa jego nazwę, ustanawia jednostkę odpowiedzialną i jednostki współpracujące. Podaje również termin realizacji oraz niezbędne nakłady finansowe.
- 4) Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010. Dokument ten został sporządzony w oparciu o zapisy ustawy - Prawo ochrony środowiska. Zawiera aktualizację i uszczegółowienie długookresowej „II Polityki Ekologicznej Państwa”, zwłaszcza w nawiązaniu do priorytetowych kierunków działań określonych w VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001-2010.
- 5) Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006. Plan ten jest dokumentem określającym strategię społeczno-gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej. Jego zadaniem jest osiągnięcie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski z Unią Europejską. Wskazuje wielkość planowanego zaangażowania środków Funduszy Strukturalnych, Funduszu Spójności i środków krajowych oraz określa sposób koordynacji i wdrażania pomocy strukturalnej w okresie realizacji Planu.
- 6) Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej (NSEE), jest dokumentem identyfikującym i hierarchizującym główne cele edukacji środowiskowej. Wskazuje także możliwości ich realizacji. Cele zawarte w NSEE zostaną przełożone na konkretne zadania w „Narodowym Programie Edukacji Ekologicznej” oraz w programach lokalnych, służących realizacji zadań edukacyjnych promujących ideę ekorozwoju.
- 7) Wytyczne Ministerstwa Środowiska sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Program określa wymagania odnoszące się do polityki ekologicznej państwa, a w szczególności:

- cele i priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawne, ekonomiczne, społeczne.

1.3. Cele i zakres programu

Głównym celem Programu jest określenie polityki ekologicznej gminy Sobków, realizując politykę ekologiczną państwa, rozumianą jako zjednoczenie celów ochrony środowiska z wyzwaniem zrównoważonego rozwoju w warunkach jednoczenia się Europy i rozszerzania ogólnoświatowej troski o Ziemię i jej przyszłych mieszkańców. Najważniejsze problemy i cele zawierają następujące, przyjęte przez Parlament dokumenty krajowe:

- Polityka ekologiczna państwa (1991r.) i II Polityka ekologiczna państwa (2001r.),
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010 (2002r.),

- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010,
 - Polska 2025, długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju,
 - Krajowy plan gospodarki odpadami (2002r.),
 - Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych,
- uwzględniający uwarunkowania międzynarodowe, a w szczególności:
- Agendę 21 - Ramowy Program Działań,
 - Strategię zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej (2001r.) oraz Unijne programy ochrony środowiska, dyrektywy UE,
 - konwencje i porozumienia międzynarodowe podpisane i ratyfikowane przez Polskę.

Program uwzględnia uwarunkowania wojewódzkie i powiatowe wynikające z:

- Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego (2003r.),
- Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego (2003r.),
- Programu ochrony środowiska dla powiatu jędrzejowskiego (2004r.),
- Planu gospodarki odpadami dla powiatu jędrzejowskiego (2003r.),

Przy sporządzaniu Programu wykorzystano również:

- Strategię rozwoju Gminy Sobków,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sobków.

Głównym celem polityki ekologicznej państwa, ustanowionym w krajowych dokumentach programowych jest „zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI w. oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju”.

Zasadą, stanowiącą nadrzędne kryterium rozwiązań strategicznych na wszystkich szczeblach zarządzania powinna być konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju. Zakłada ona takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe, nie doznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich, zarówno przez obecne jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. W praktyce oznacza to równorzędne traktowanie racji ekologicznych, społecznych i gospodarczych oraz powoduje konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką sektorową w pozostałych dziedzinach gospodarki.

W sferze realizacji polityki ekologicznej zasada zrównoważonego rozwoju powinna być stosowana wraz z następującymi zasadami pomocniczymi i konkretyzującymi:

- zasadą przezorności - promującą działania, których celem jest rozwiązywanie problemów środowiskowych wówczas, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że wymagają one rozwiązania, a nie dopiero wtedy, gdy istnieje tego naukowe potwierdzenie;
- zasadą integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi - zakładającą uwzględnianie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;
- zasadą równego dostępu do środowiska przyrodniczego - realizowaną w aspekcie międzypokoleniowym, międzygrupowym oraz równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą;
- zasadą regionalizacji - przewidującą rozszerzenie uprawnień samorządu terytorialnego i wojewodów do ustalania regionalnych opłat, normatywów, ulg i wymogów ekologicznych wobec jednostek gospodarczych oraz regionalizowanie ogólnokrajowych narzędzi polityki ekologicznej;
- zasadą uspołecznienia - mającą na celu stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, świadomości i wrażliwości ekologicznej;
- zasadą „zanieczyszczający płaci” - składającą pełną odpowiedzialność (w tym materialną) za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska na sprawcę;
- zasada likwidacji zanieczyszczeń „u źródła” - zapewnia ona likwidację zanieczyszczeń w miejscu ich powstawania;
- zasadą prewencji - która stanowi, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane już na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć;
- zasadą stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT) - promującą wybór najlepszych, dostępnych w danej chwili rozwiązań technicznych;
- zasadą subsydiarności - polegającą na stopniowym przekazywaniu części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby problem był rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie rozwiązany;
- zasadą klauzul zabezpieczających - która umożliwia stosowanie w uzasadnionych przypadkach ostrzejszych środków ochronnych w porównaniu z wymaganiami prawa UE;

- zasadą skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej - mającą zastosowanie przy wyborze planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska oraz do oceny osiągniętych wyników w trakcie i po zakończeniu ich realizacji.

Program określa:

- aktualną sytuację ekologiczną w gminie,
- ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju gminy,
- priorytetowe działania w podziale na krótkoterminowe (lata 2004-2007) i długoterminowe (do roku 2011),
- harmonogram konkretnych zadań w zakresie ograniczenia emisji, ochrony zasobów przyrody, racjonalnego gospodarowania środowiskiem, aktywizacji prośrodowiskowej społeczności i wzrostu świadomości ekologicznej z podziałem na:
 - zadania gminy,
 - zadania innych organów administracji publicznej oraz instytucji, przedsiębiorstw i organizacji społecznych,
- uwarunkowania realizacyjne Programu, jego wdrożenie i monitoring.

Szczególne rozwinięcie Programu stanowi Plan gospodarki odpadami dla gmin Związku Międzygminnego Ekologia na lata 2004-2011, w skład którego wchodzi Gmina Sobków.

W ujęciu przestrzennym Program dotyczy gminy Sobków z uwzględnieniem różnego rodzaju powiązań, w tym ekologicznych z sąsiednimi gminami.

Program opracowany jest z uwzględnieniem ustrojowej pozycji samorządu gminy i jego kompetencji wynikających z przepisów prawa ochrony środowiska, a więc ograniczonych własnych możliwości realizacyjnych i finansowych.

1.4. Funkcje programu

„Program ochrony środowiska dla Gminy Sobków” wraz z „Planem gospodarki odpadami dla gmin Związku Międzygminnego Ekologia” jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska w gminie. W szczególności:

- przekazuje społeczeństwu, przedsiębiorcom, samorządom informacje na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- omawia najważniejsze problemy, w tym zagrożenia ekologiczne, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- jest gwarantem wdrażania zrównoważonego rozwoju gminy,
- określa sposoby współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli oraz instytucji i pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska w gminie,
- ułatwia, a niekiedy formalnie umożliwia występowanie o środki finansowe potrzebne do realizacji przedsięwzięć,
- ułatwia opiniowanie decyzji określających sposób i zakres korzystania ze środowiska,
- organizuje system informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

1.5. Okres objęty Programem

Program został sporządzony do roku 2011. Przyjęto działanie zgodnie z Polityką ekologiczną państwa na działania krótkoterminowe, tj. na cztery lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2008-2011. Jest to także zgodne z ustaleniami Prawa ochrony środowiska, określającego w art. 14 ust. 2, iż politykę ekologiczną przyjmuje się na cztery lata, z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne cztery lata.

Ocena i weryfikacja realizacji zadań Programu dokonywana będzie zgodnie z wymogami ustawy co 2 lata od przyjęcia Programu. Możliwa jest aktualizacja zarówno programu ochrony środowiska jak i planu gospodarki odpadami po upływie 4 lat (zgodnie z ustawą o odpadach).

1.6. Metoda opracowania

Podstawowym źródłem danych na temat aktualnego stanu i zagrożeń środowiska przyrodniczego w gminie były raporty o stanie środowiska w województwie świętokrzyskim (WIOS), informacje uzyskane od samorządu lokalnego i podległych mu jednostek, organizacji społecznych. Dokonano analizy nowo powstałych dokumentów - „Program ochrony środowiska dla powiatu jędrzejowskiego”, „Plan gospodarki odpadami dla powiatu jędrzejowskiego” oraz „Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”, „Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”.

Przeprowadzono analizę dokumentów programowych opracowanych dla całego kraju i terenu gminy, m.in.: Polityki Ekologicznej Państwa, Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej, Strategię rozwoju Gminy Sobków, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sobków.

W trakcie prac nad „Programem ...” wykorzystano również opracowania i materiały z konferencji ekologicznych.

Analiza objęła także opracowania odnoszące się do terenu całego województwa - Raporty WIOŚ: „Stan środowiska w województwie świętokrzyskim”, zaktualizowaną koncepcję europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000.

W trakcie opracowania Programu:

- przeprowadzono rozpoznanie ankietowe,
- określono priorytetowe działania na lata 2004-2007 i 2008-2011 oraz programy zadaniowe skoordynowane z „Programem ochrony środowiska dla powiatu jędrzejowskiego” i „Strategią rozwoju Gminy Sobków”,
- sprecyzowano uwarunkowania realizacyjne Programu w zakresie rozwiązań prawnych, ekonomicznych, przestrzennych, społecznych i związanych z implementacją prawa i procedur unijnych,
- określono sposoby wdrażania i zasady monitorowania Programu.

Niniejsze opracowanie składa się z następujących zasadniczych części:

- ogólnych danych o gminie i stanie środowiska na koniec 2002 roku,
- analizy uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych,
- celów polityki powiatu jędrzejowskiego,
- priorytetowych działań w gminie Sobków,
- programu zadaniowego,
- uwarunkowań realizacyjnych,
- propozycji systemu wdrażania i monitorowania programu,
- planu gospodarki odpadami,
- informacji o wykorzystanych materiałach i opracowaniach,
- załączników kartograficznych.

2. Ocena stanu środowiska

2.1. Podstawowe dane o gminie Sobków

2.1.1. Położenie i podział administracyjny

Gmina Sobków położona jest w południowo-zachodniej części województwa świętokrzyskiego, w północno-wschodniej części powiatu jędrzejowskiego. Sąsiaduje z gminami:

- powiatu jędrzejowskiego: Małogoszcz od północnego-zachodu, Jędrzejów od zachodu, Imielno od południa,
- powiatu kieleckiego: Chęciny od północnego-wschodu, Morawica od wschodu,
- powiatu pińczowskiego: Kije od południa.

Powierzchnia gminy wynosi 145,5 km². W skład gminy wchodzi 25 wsi sołeckich. Gmina Sobków położona jest w odległości 19-27 km od centrum Kielc. Siedziba gminy znajduje się w Sobkowie, który oddalony jest od Jędrzejowa o 12 km, zaś od Kielc o 22 km.

2.1.2. Demografia

Administracyjnie gmina Sobków wchodzi w skład powiatu jędrzejowskiego, zajmuje powierzchnię 14 550 ha. Jest to gmina wiejska, w skład której wchodzi 25 sołectw oraz 49 miejscowości wiejskich.

Tabela 1. Gmina Sobków w układzie administracyjnym

Sołectwa	Powierzchnia (w km ²)
Sobków	1031,69
Bizoręda	1154,49
Brzegi	957,03
Brzeźno	478,01
Choiny	94,05
Chomentów	862,42
Jawór	307,39
Karsy	326,92
Korytnica	1424,65
Lipa	471,50

Miąsowa	443,62
Mokrsko Dolne	444,27
Mokrsko Górne	407,64
Mzurowa	972,67
Niziny	118,26
Nowe Kotlice	495,57
Osowa	313,49
Sokolów Dolny	479,30
Sokolów Górny	664,56
Staniowice	784,50
Stare Kotlice	482,28
Szczepanów	144,64
Wierzbica	587,83
Wólka Kawęcka	282,57
Żerniki	648,87

Źródło: Dane GUS oraz UG Sobków

W gminie zamieszkuje 8 225 osób, z czego około 50,5 % (4 152 osoby) stanowią mężczyźni, natomiast zameldowanych jest 8 349 osób (stan na koniec 2003r.). Najliczniejsze sołectwa pod względem liczby ludności to Sobków i Korytnica, zaś najmniejszym sołectwem są Choiny i Niziny. W gminie zanotowano ujemny przyrost naturalny, który w roku 2003 wyniósł -30. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w gminie wg stanu na rok 2003 wynosi 4 931 osób (60 % ogółu ludności), z czego pracowało ogółem 405 osób.

Na podstawie prognozy rozwoju demograficznego województwa w latach 1998-2020 i 1998-2030, przewiduje się spadek liczby mieszkańców w województwie świętokrzyskim - odpowiednio o 5,1 % i 9,9 % (68,0 i 131,6 tys. osób), zaś w powiecie jędrzejowskim prognozowany jest jeden z największych ubytków liczby mieszkańców w całym regionie świętokrzyskim. Prognozowana liczba mieszkańców powiatu jędrzejowskiego na rok 2010 wyniesie 87 013 osób, w roku 2020 - 83 427 osób, zaś w roku 2030 - 79 186.

2.1.3. Komunikacja

Przez gminę z północy na południe przebiega szlak komunikacyjny o znaczeniu międzynarodowym E-77 Gdańsk-Warszawa-Kraków-Wiedeń (długość na terenie gminy 5,4 km). Na terenie gminy znajdują się również drogi powiatowe (o łącznej długości 73,0 km) oraz drogi gminne (o długości 61,7 km).

Przez centralną części gminy z północy na południe przebiega linia kolejowa Warszawa-Kraków.

2.1.4. Rozwój gospodarczy i społeczny

Gmina posiada charakter rolniczy. Wśród form użytkowania terenu w gminie dominują użytki rolne (69,7 % powierzchni). Lasy i grunty leśne zajmują 20,7 % powierzchni gminy, natomiast na pozostałe grunty, w tym tereny zurbanizowane i nieużytki, przypada 9,6 %.

Na podstawie danych GUS na 2003r. liczba ludności w wieku produkcyjnym wynosi 4 931 osób, a 405 pracuje ogółem. Bezrobocie na terenie gminy jest dość wysokie, co uwarunkowane jest brakiem miejsc pracy na terenie gminy, słabą kondycją rozdrobnionego rolnictwa i radykalnym ograniczeniem liczby miejsc pracy w przemyśle.

Baza ekonomiczna jest silnie zróżnicowana przestrzennie. Dobrze rozwinięta jest obecnie mała i średnia przedsiębiorczość pozarolnicza, skupiona w sektorze gospodarki prywatnej. Działalność gospodarcza w zakresie handlu i usług prowadzona jest na potrzeby rolnictwa i własne mieszkańców. W gminie w roku 2003 zarejestrowano 426 podmiotów gospodarczych. Wysoką pozycję w gospodarce regionu zajmuje rolnictwo. Atutem gminy są duże możliwości intensyfikacji produkcji ekologicznej, rozwijanej równoległe z agroturystyką i ekoturystyką. Dotyczy to w szczególności obszarów, objętych prawną ochroną przyrody.

Rolnictwo

Rolnictwo stanowi znaczący sektor w gospodarce gminy. Użytki rolne stanowią 69,7 % powierzchni terenu, tj. 10 145 ha. W strukturze jakościowej gleb dominują grunty średniej i niskiej klasy bonitacyjnej. Prawie 36 % gruntów ornych to gleby IV klasy bonitacyjnej, a gleby V i VI klasy stanowią 54 %. Przeważają indywidualne gospodarstwa rolne o średniej powierzchni 5,8 ha, w których działalność rolnicza stanowi podstawowe źródło utrzymania. Niska bonitacja gleb powoduje dominację w produkcji roślinnej, głównie zbóż i ziemniaków, natomiast w produkcji zwierzęcej chów trzody chlewnej i bydła.

Rynek pracy

Podstawowym rynkiem pracy dla ludności gminnej jest miasto Kielce i Jędrzejów sąsiadujące bezpośrednio z gminą oraz Cementownia „Małogoszcz” i inne zakłady na terenie powiatu.

W gminie w 2003 roku zarejestrowano 462 podmiotów gospodarczych. Działalność gospodarcza w zakresie handlu i usług prowadzona jest na potrzeby rolnictwa i własne mieszkańców. Na omawianym obszarze brak jest większych zakładów produkcyjnych.

Do największych zakładów działających na terenie gminy należą:

- Zakład Produkcyjno-Handlowy PROFAR w Staniowicach
- P.P.U.H METALBET w Osowej

W ostatnim okresie powstały głównie sklepy (80 obiektów), stacje paliw (2 obiekty), zakłady odzysku i zbierania odpadów, fermy.

Turystyka

Na terenie gminy znajduje się Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy wraz z otuliną oraz Włoszczowsko-Jędrzejowski Obszar Chronionego Krajobrazu z cennymi obiektami przyrodniczymi, urozmaiconym krajobrazem, kompleksami leśnymi i wodami. Obszary chronione stwarzają korzystne warunki do rozwoju turystyki i rekreacji. Rosnącą szansą dla rozwoju turystyki i wypoczynku jest bezcenna przyrodniczo dolina Nidy. Obszar ten stwarza korzystne warunki do rozwoju turystyki i rekreacji. Bazę turystyczną posiada miejscowość Sobków w dawnej foralicji, w której znajduje się stadnina koni i restauracja. W miejscowości Bizeręda znajduje się kompleks domków rekreacyjnych, które były budowane na potrzeby projektowanego zbiornika wodnego. Na terenie gminy znajdują się szlaki turystyczne oraz atrakcyjne tereny wycieczek rowerowych.

Infrastruktura społeczna

W 10 szkołach podstawowych na terenie gminy uczy się ok. 750 dzieci. We wrześniu 1999r. utworzono 2 szkoły gimnazjalne, do których uczęszcza ok. 380 uczniów. Na terenie gminy znajduje się również 5 przedszkoli, w których jest 154 miejsc. Opiekę zdrowotną zapewniają 2 ośrodki zdrowia oraz 3 apteki.

Kultura

Na omawianym obszarze znajdują się obszary i obiekty chronione na podstawie ustawy o ochronie dóbr kultury i objęte są ewidencją oraz rejestrem konserwatorskim. W wykazie konserwatorskim znajduje się 27 obiektów. Dominują obiekty mieszkalne - domy i zagrody z przełomu XIX i XX wieku. Ochroną konserwatorską objęte są również zespoły dworskie w Brzegu, Kotlicach, Lipie, Mokrsku Dolnym oraz kapliczki i zespoły kościelne p.w. Św. Mikołaja w Brzegach, Św. Marii Magdaleny w Chomentowie, Św. Floriana w Korytnicy, Wniebowzięcia NMP w Mokrsku Dolnym, Św. Stanisława BPA w Sobkowie. W Sobkowie znajduje się Zespół Fortalicji składający się z murów obronnych z 3 basztami (ok. 1560-1570r.), ruiny pałacu Szaniawskich (ok. 1770r.), pozostałości zabudowań gospodarczych (XVIII w.), ogrodzenia zwierzyńca i ogrodu (XVIII w.). Na uwagę zasługuje również układ urbanistyczny Sobkowa z XVIII-XIX w.

Oprócz obiektów zabytkowych dziedzictwo kulturowe gminy stanowią: cmentarz parafialny w Mokrsku Dolnym oraz cmentarz żydowski w Sobkowie. Znajdują się tu również cmentarze wojenne, pomniki i mogiły z okresu I i II wojny światowej.

Na obszarze gminy Sobków znajduje się 15 stanowisk archeologicznych z okresu neolitu, brązu oraz średniowiecza wpisane do Rejestru Zabytków Archeologicznych chronionych przepisami szczególnymi. Na uwagę zasługują dwa obiekty w Mokrsku Dolnym: grodzisko datowane na XIII w. oraz ruiny zamku obronno-rezydencjonalnego z XIV w. Na terenie gminy znajduje się również szereg stanowisk archeologicznych objętych częściową ochroną, zlokalizowanych głównie w dolinach rzecznych.

2.2. Zasoby środowiska przyrodniczego

2.2.1. Ukształtowanie terenu

Pod względem fizyczno-geograficznym gmina Sobków leży w obrębie dwóch makroregionów podprovincji Wyżyna Małopolska (342). Są to: Niecka Nidziańska (342.2) oraz Wyżyna Kielecka (342.3) (wg podziału J. Kondracki, 1998r.).

Mezoregionami Niecki Nidziańskiej w granicach gminy Sobków są:

- Płaskowyż Jędrzejowski (342.21),
- Dolina Nidy (342.25).

Mezoregionem Wyżyny Kieleckiej w granicach gminy jest Pogórze Szydłowskie (342.32).

Płaskowyż Jędrzejowski jest wyraźnie ograniczony dolinami rzecznyymi: Pilicy na zachodzie, Białej Nidy na północy, Nidy na Wschodzie i Mierzawy na południu i obejmuje północno-zachodni i zachodni teren gminy Sobków. Region stanowi łagodnie sfałdowaną wyżynę, zbudowaną z margli kredowych, na których w dolinach zalegają czwartorzędowe piaski i gliny. W widłach Czarnej Nidy i Białej Nidy występują wzniesienia zbudowane z lekko sfałdowanych warstw jury i kredy, stanowiące przedłużenie Pasma Przedborsko-Małogoskiego i dochodzące do wysokości 281,5 m n.p.m.. Rzędne terenu występujących wzniesień wynoszą od 245 do 281,5 m n.p.m.. Lasy zajmują nieznaczną powierzchnię, na zwymionych piaskach w dolinie Białej Nidy występują bory sosnowe. Na płaskowyżu przeważają urodzajne gleby i jest to rejon upraw rolnych.

Dolina Nidy ma szerokość 1,5-6 km a jej płaskie dno podlega zalewom, w granicach gminy Sobków dolina Nidy ma ok. 1,5 km szerokości. Pokrywają ją mady, na których wykształciły się łąki i pastwiska. Nad tarasem zalewowym miejscami zachowały się fragmenty tarasów piaszczystych o wysokości względnej 12-15 m. Średni przepływ w Nidzie wynosi 16-20 m³/s. Dno doliny od Brzegów poniżej połączenia Białej i Czarnej Nidy do granic gminy Sobków obniża się od 206,5 m n.p.m. do 199 m n.p.m..

Pogórze Szydłowskie zajmuje południowo-wschodni fragment gminy. Na podłożu struktur mezozoicznych zalegają osady morskie miocenu. Jest to kraina rolnicza, z płacami lasów. Rzędne terenu wynoszą tu od 240 m n.p.m. do 306 m n.p.m..

2.2.2. Warunki klimatyczne

Obszar gminy Sobków należy do Małopolskiego Regionu Klimatycznego (wg klimatycznego podziału Polski). Średnia roczna temperatura powietrza wynosi tu ok. 7,5°C, natomiast średnia data pierwszego przymrozku przypada na 15 października, a średnia data ostatniego - na 3 maja. Średnia temperatura stycznia wynosi -3,5°C, natomiast lipca 18°C.

Na terenie gminy przeważają wiatry zachodnie i południowo-wschodnie.

Jest to klimat korzystny dla rozwoju rolnictwa. Długość okresu wegetacyjnego wynosi 210-220 dni. Różnice w długości tego okresu związane są między innymi z ukształtowaniem terenu.

Dzielnica klimatyczna częstochowsko-kielecka jest stosunkowo ciepła i niezbyt wilgotna. Średnia roczna suma opadów wynosi 626 mm. Maksimum opadów atmosferycznych przypada na lipiec i czerwiec, najmniej zaś na październik i marzec. Pokrywa śnieżna zalega tu przez 80-100 dni w ciągu roku, a parowanie terenowe wynosi 400-450 mm.

2.2.3. Zasoby i jakość wód

2.2.3.1. Wody podziemne

Bezpośredni związek z budową geologiczną ma występowanie wód podziemnych. Na terenie gminy wody podziemne występują w utworach jurajskich, kredowych i lokalnie czwartorzędowych.

Teren gminy Sobków jest obszarem zasobnym w wodę podziemną, która jest głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze. Częściowo poziomy te nie są izolowane od powierzchni terenu warstwą utworów nieprzepuszczalnych, utwory wodonośne stanowią wychodnie na powierzchni terenu. Istnieje zatem duże ryzyko narażenia tych wód na wpływy zanieczyszczenia antropogenicznego. Niezmiernie istotnym ogniskiem zanieczyszczeń, które może prowadzić do degradacji wód podziemnych, są składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych, zlokalizowane na powierzchni terenu, zakłady przemysłowe, oczyszczalnie ścieków, wody powierzchniowe. Częściowo również zasoby wód w gminie związane są z dolinami, a przez to narażone na kontakty z zanieczyszczonymi wodami rzek.

Na terenie całej gminy poziomy wodonośne występujące w utworach jury i kredy stanowią Główne Zbiorniki Wód Podziemnych GZWP. Ochrona GZWP wynika na tych obszarach z istniejących i obowiązujących przepisów (Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne, Dz. U. Nr 115, poz. 1229).

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w obrębie gminy to:

- GZWP 409 - Niecka Miechowska SE (Cr₃)
- GZWP 416 - „Małogoszcz” (J₃)

Poziom wodonośny górnourajski (J₃) związany jest z wapieniami oolitowymi, pelitycznymi i kredowymi oraz marglami występującymi w północno-wschodniej i środkowej części gminy. Zwierciadło wody występuje na głębokości 15-50 m i może występować pod niewielkim napięciem hydrostatycznym. Wydajności potencjalne studni wierconych są zróżnicowane i najczęściej wynoszą 10-30 m³/h i 30-50 m³/h, lokalnie wydajności studni dochodzą do 100 m³/h. Poziom ten jest słabo izolowany od powierzchni terenu, miejscami utwory te wychodzą na powierzchnię terenu, w związku z tym narażony jest na zanieczyszczenia. Jakość wo-

dy podziemnej w większości badanych studniach wierconych wykazuje Ib klasę czystości, odpowiadającą wymaganiom stawianym wodzie do spożycia przez ludzi. Lokalnie mogą zawierać podwyższoną zawartość żelaza i manganu wymagającą prostego uzdatniania. Poziom ten podlega ochronie w granicach GZWP nr 416 „Małogoszcz” o charakterze szczelinowo-krasowym.

Poziom wodonośny w utworach kredy górnej (Cr₃) związany jest z występowaniem margli i wapieni. Zwierciadło wody występuje na głębokości 15-50 m pod napięciem hydrostatycznym, lokalnie zwierciadło jest swobodne i występuje na głębokości kilku metrów. Wydajności potencjalne studni wierconych są zróżnicowane i wynoszą 10-30 m³/h, lokalnie wydajności studni przekraczają 100 m³/h. Poziom ten jest słabo izolowany od powierzchni terenu, miejscami utwory te wychodzą na powierzchnię terenu, w związku z tym narażony jest na zanieczyszczenia z powierzchni. Jakość wody podziemnej w większości badanych studniach wierconych wykazuje Ib klasę czystości, odpowiadającą wymaganiom stawianym wodzie do spożycia przez ludzi. Lokalnie mogą zawierać podwyższoną zawartość żelaza i manganu, wymagające prostego uzdatniania. Poziom ten podlega ochronie w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych o charakterze porowoczelinowym GZWP nr 409 Niecka Miechowska SE.

Czwartorzędowe (Q) piętro wodonośne tworzą poziomy dolin rzecznych. Poziom ten występuje na całym terenie gminy lecz nie stanowi ciągłej warstwy wodonośnej. Ujmowany jest on studniami kopanymi na potrzeby lokalne indywidualnych gospodarstw rolnych. Zwierciadło wody jest przeważnie swobodne i występuje na głębokości kilku-kilkunastu metrów. Poziom ten nie jest izolowany od powierzchni terenu, w związku z tym narażony jest na zanieczyszczenia. Jakość wody podziemnej wykazuje podwyższoną zawartość żelaza i manganu.

Wody podziemne wymagają ochrony jakości przede wszystkim z uwagi na fakt wykorzystywania ich na szeroką skalę jako podstawowe źródło dla celów zaopatrzenia ludności w wodę oraz jako uzupełnienie wykorzystywanych wód powierzchniowych o niższej jakości. Ponadto stanowią rezerwę wody pitnej dla przyszłych pokoleń.

Monitoring wód podziemnych, którego głównym zadaniem jest rozpoznawanie oraz stała kontrola jakości zbiorników wód o znaczeniu regionalnym, posiada szczególne znaczenie, bowiem przedmiotem badań są wody przeznaczone do spożycia przez ludzi i na potrzeby gospodarcze. Pozwala on na bieżącą ocenę stanu jakości tych wód oraz na poznanie kierunków zachodzących zmian, powodowanych przez zanieczyszczenia antropogeniczne. Badania terenowe i opróbowania prowadzone są przez Państwowy Instytut Geologiczny, a analizy chemiczne pobranych próbek wody wykonuje Centralne Laboratorium Chemiczne PIG w Warszawie.

Monitoring wód podziemnych na terenie gminy Sobków nie jest prowadzony. Najbliższe punkty znajdują się w gm. Jędrzejów (nr punktu 84, 85, 86), gdzie prowadzone są obserwacje w ramach monitoringu regionalnego poziomu górnokredowego oraz w gm. Małogoszcz (nr punktu 62 w Bocheńcu) i w gm. Chęciny (nr punktu 63 w Tokarni), gdzie obserwowane są studnie głębinowe ujmujące poziom górnourajski.

Studnie te obserwowane są od 1996r. przez Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział Świętokrzyski w Kielcach. Początkowo badania prowadzono dwa razy w roku, a od 1997r. - raz w roku. Badania przeprowadzone od początku wykazały wysoką jakość wód podziemnych poziomu kredowego - klasa Ib, nie ma przekroczeń żadnego wskaźnika. Woda poziomu jurajskiego w Bocheńcu wykazuje również wysoką jakość - klasa Ib, natomiast w Tokarni niską jakość - klasa III ze względu na związki azotu. Badania przeprowadzone w 2003r. również potwierdziły wysoką jakość wody do spożycia przez ludzi.

Dane na temat monitoringu wód podziemnych pochodzą z „Raportu o stanie środowiska w województwie świętokrzyskim” WIOŚ.

2.2.3.2. Wody powierzchniowe

Główną rzeką gminy jest Nida, w początkowym odcinku Biała Nida płynąca w północnej części gminy, gdzie stanowi północno-zachodnią i północno-wschodnią granicę gminy. W północno-wschodniej części płynie rzeka Czarna Nida, która łączy się z Białą Nidą w miejscowości Żerniki, co daje początek Nidzie. Na terenie gminy długość rzeki Białej Nidy i Nidy wynosi ok. 34 km, zaś Czarnej Nidy - 1,5 km.

Rzeka Nida jest typową rzeką niziną, płynącą na piaszczystym podłożu po szerokiej terasie zalewowej pokrytej łąkami. Najbardziej charakterystyczną cechą Białej i Czarnej Nidy oraz Nidy jest ich naturalny układ hydrologiczny, a najważniejszym elementem jest meandrowanie rzeki z licznymi zakolami i starorzeczami.

Rzeki gminy wykazują w ciągu roku wahania stanu wód powodowane zmiennością zasilania. Wysokie stany wód towarzyszą wezbraniom wiosennym (roztopy) i letnim (deszcze nawalne), a niskie stany występują w czerwcu, na początku lipca oraz jesienią.

Znaczna część gminy pokryta jest okresowo prowadzącymi wodę rowami melioracyjnymi założonymi w różnych okresach.

W systemie zarządzania gospodarką wodną obszar gminy należy do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Stan czystości wód powierzchniowych, na terenie województwa świętokrzyskiego, oceniany jest corocznie w oparciu o analityczne pomiary kontrolne realizowane w ramach monitoringu środowiska dla wód powierzchniowych płynących (sieć podstawowa i regionalna) oraz zbiorników zaporowych (sieć regionalna). Badania te wykonuje Laboratorium Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach. Podstawowym celem monitoringu jest dostarczenie informacji o stanie czystości wód powierzchniowych, niezbędnych dla ich ochrony i wspomagania procesów zarządzania zasobami wodnymi.

Na terenie gminy Sobków monitoringiem regionalnym wód powierzchniowych objęta jest rzeka Biała Nida (p.p.k. Mniszek gm. Małogoszcz i Żerniki gm. Sobków), Czarna Nida (Tokarnia gm. Chęciny) oraz Nida (p.p.k. Brzegi).

Badania wody rzeki Białej Nidy prowadzone w roku 2001 wykazały na całej długości III klasę czystości ze względu na ChZT-Mn i m. Coli. Badania prowadzone w 2002r. wykazały na odcinku od źródeł do 7,2 km (połączenie z Łososiłą) III klasę czystości ze względu na zawiesinę i azotyny, natomiast pozostały odcinek do połączenia z Czarną Nidą - II klasę czystości ze względu na fosfor, azotyny, ChZT-Mn i m. Coli. W roku 2003 rzeka na terenie gminy Sobków prowadziła wody III klasy czystości ze względu na azotyny i fosfor ogólny do połączenia z rz. Łososiłą. Dalej woda do 0,2 km biegu rzeki (p.p.k. w Żernikach) wykazywała II klasę czystości ze względu na azotyny, fosfor ogólny, miano Coli. Ujściowy odcinek ponownie wykazywał III klasę czystości, lecz tylko ze względów bakteriologicznych - miano Coli.

Rzeka Czarna Nida w latach 2001-2003 prowadziła wody nie odpowiadające normom (non) ze względu na miano Coli, fosfor og., azotyny, amoniak, fosforany.

Wody rzeki Nidy prowadziły, na terenie gminy Sobków, w latach 2001-2003 wody nie odpowiadające normom (non) ze względu na: azotyny, fosfor og., fosforany, miano Coli.

Podstawowe źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych to ścieki (surowe lub niedostatecznie oczyszczone) komunalne z jednostek osadniczych.

W ostatnim czasie na terenie województwa można zaobserwować stopniową poprawę jakości wód powierzchniowych. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych jest wynikiem restrukturyzacji wielu gałęzi przemysłu, rezygnacji z technologii uciążliwych dla środowiska, regresu gospodarczego, większej (z roku na rok) ilości oczyszczalni ścieków oraz rozwoju technologii pozwalających na wyższą efektywność (wysoki stopień) redukcji zanieczyszczeń.

Podstawowymi źródłami antropogenicznego zanieczyszczenia wód powierzchniowych są odprowadzane do wód (surowe lub niedostatecznie oczyszczone) ścieki:

- komunalne z jednostek osadniczych,
- przemysłowe,
- wody opadowe z terenów zurbanizowanych,
- spływy powierzchniowe z terenów rolniczych (głównie związków biogenych) i komunikacyjnych.

Na jakość wód w gminie Sobków znaczący wpływ mają również ładunki zanieczyszczeń wnoszone z sąsiednich terenów, ale głównie z powodu braku oczyszczalni ścieków komunalnych i sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy.

Melioracje wodne i obiekty małej retencji

Woda w środowisku przyrodniczym spełnia wiele funkcji - jako środek produkcji rolniczej wpływa na wysokość i jakość plonów, kształtuje różnicowanie elementów biologicznych, jest niezbędnym czynnikiem zachowania walorów przyrodniczych, stanowi podstawowy czynnik rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego.

Retencja umożliwia zmagazynowanie części odpływu wody w okresach jej nadmiaru oraz wykorzystanie nagromadzonej wody w okresach posusznych. Jest to równoznaczne ze zwiększeniem zasobów wodnych (poprawą struktury bilansu wodnego).

Na omawianym obszarze brak jest zbiorników zaporowych, istnieją natomiast stawy i niewielkie oczka wodne pochodzenia naturalnego i sztucznego. Największe stawy rybne znajdują się we wsi Korytnica o łącznej powierzchni 61,72 ha - 7 stawów, w Korytnicy znajduje się również staw rybny o powierzchni 1,43 ha, natomiast we wsi Osowa stawy o powierzchni 1 ha.

Na terenie gminy realizowane są również zadania z zakresu melioracji podstawowej, polegające na konserwacji rzek oraz prace związane z odwodnieniem gruntów za pomocą rowów melioracyjnych.

2.2.4. Gospodarka wodno-ściekowa

Głównym przepisem prawa, odnoszącym się do zagadnień gospodarki wodnej jest ustawa z dn. 18 lipca 2001 roku - Prawo wodne. Ustawa ta reguluje gospodarowanie wodą w nawiązaniu do Dyrektywy Wodnej 2000/60/EC. Przepisy te przewidują prowadzenie zintegrowanej gospodarki wodnej, realizowanej zgodnie z zasadą

zrównoważonego rozwoju. Zakładają też zlewniowe kształtowanie i ochronę zasobów wodnych. Taki system gospodarowania oznacza całościowe spojrzenie na tworzenie się zasobów wodnych, możliwość ich wykorzystania i wszelkie procesy zachodzące w zlewni. Sprzyjać temu winna polityka ekologiczna państwa, która będzie ukierunkowana na przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego, a przez to zapewnienie między innymi odpowiednich źródeł poboru wody. Zgodnie z ustawą Prawo wodne korzystanie z zasobów wodnych nie może powodować pogorszenia stanu ekologicznego wód i ekosystemów od nich zależnych, a także marnotrawstwa wody, marnotrawstwa energii wody, ani wyrządzenia szkód.

Teren gminy Sobków jest obszarem zasobnym w wodę podziemną, która stanowi główne źródło zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze. Do zbiorowego zaopatrzenia wykorzystywane są wody poziomu jurajskiego i kredowego. Wody poziomu czwartorzędowego wykorzystywane są w znacznie mniejszej ilości przez indywidualnych odbiorców.

Poza ujęciami do zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy, wody podziemne eksploatowane są przez podmioty gospodarcze posiadające własne ujęcia oraz indywidualne ujęcia na własne potrzeby mieszkańców gminy.

Na terenie gminy Sobków eksploatowanych jest dziewięć ujęć komunalnych, gdzie wielkość poboru wody podziemnej wyniosła 123,34 tys. m³/rok. Gmina zwodociągowana jest w 80 %. Długość sieci wodociągowej wynosi 83,4 km, a liczba przyłączy - 1 727. Woda z ujęć jest wysokiej jakości nie wymagającej uzdatniania.

Tabela 2. Zestawienie zasobów wód głównych użytkowych poziomów wodonośnych oraz poboru wody na potrzeby komunalne w Gminie Sobków.

Lokalizacja ujęcia	Ilość studni na ujęciu	Zasięg wodociągu	Dł. sieci [km] / ilość przyłączy	Ujęty poziom wodonośny	Zasoby eksploatacyjne ujęcia [m ³ /h]	Rzeczywisty pobór wody przez ujęcie wodociągowe [m ³ /2003r.]
Sobków	2	Sobków, Staniowice, Mokrsko Dolne, Mokrsko Górne, Wólka Kawęcka, Brzeźno, Nowe Kotlice, Stare Kotlice	31,7/615	Cr ₃	St. I - 104,65 St. II - 92,0	64 000
Sokołów Górny	2	Sokołów Górny, Sokołów Dolny	7,0/228	J ₃	St.1 - 12,0 St.2 - 3,0 Ujęcie- 15,0	18 195
Niziny	1	Niziny	0,6/19	J ₃	52,0	1 989
Chomentów	2	Chomentów	4,3/97	J ₃	St. I - 43,9 St. II - 29,0	11 689
Wierzbica	1	Wierzbica (część)	1,7/26	J ₃	17,8	2 594
Gajówka	1	Wierzbica (część)		J ₃	4,0	675
Korytnica	2	Korytnica, Lipa	8,1/180	J ₃	St.1 - 99,25 St.2 - 32,3 Ujęcie- 99,0	442
Brzegi	1	Brzegi, Szczepanów, Bizeroda	11,8/223	J ₃	28,5	7 155
Mzurowa	2	Mzurowa, Miąsowa, Osowa	18,2/355	Cr ₃	St.1 - 21,0 St.2 - 40,0 Ujęcie- 40,0	16 598

Źródło: Dane UG Sobków

Na terenie gminy Sobków nie ma oczyszczalni ścieków komunalnych. Wykonany został projekt na gminną oczyszczalnię ścieków w m. Sobków. Obecnie gmina jest w trakcie pozyskiwania środków na realizację projektu.

2.2.5. Gleby

Gmina Sobków zalicza się do gmin o średnio-słabych warunkach przyrodniczo-glebowych. Potencjalne możliwości rolnictwa są niewielkie. Gleby ulegają ciągłej degradacji w wyniku działalności przemysłu wydobywczego i przetwórczego.

Wśród form użytkowania terenu na obszarze gminy dominują użytki rolne, które zajmują 69,7 % jej powierzchni (10 191 ha), z czego na grunty orne przypada 7 973 ha, na sady - 55 ha, łąki - 1 461 ha i pastwiska - 702 ha. Obszar gminy wykazuje zróżnicowanie pod względem klas bonitacyjnych gleb od III do VI.

W strukturze jakościowej gleb dominują grunty średniej i niskiej klasy bonitacyjnej. Prawie 36 % gruntów ornych to gleby IV klasy bonitacyjnej, a gleby V i VI klasy stanowią 54 %. Niska bonitacja gleb powoduje dominację w produkcji roślinnej, głównie zbóż i ziemniaków, natomiast w produkcji zwierzęcej chów trzody chlewnej i bydła.

W północno-wschodniej i wschodniej części omawianego obszaru dominują przepuszczalne i suche gleby piaskowe o niskiej i bardzo niskiej przydatności rolniczej, natomiast na wychodniach utworów wapiennych wykształciły się rędziny gorszej jakości z dużą ilością części szkieletowych w warstwie górnej. W dolinie Nidy przeważają użytki zielone o niskiej wartości rolniczej ze względu na nadmierne uwilgotnienie - mady, oraz gleby torfowe i murszowe.

Dobre warunki glebowe występują w rejonie wsi Kotlice Kolonia, Kotlice, Mokrsko Dolne oraz na południe od wsi Osowa, Mięsowa i Mzurowa. Są to rędziny brunatne wykształcone ze skał kredowych oraz rędziny czarnoziemne. W dolinach rzecznych spotyka się rędziny deluwialne.

Pod wpływem czynników naturalnych oraz antropogenicznych zachodzi pogorszenie właściwości użytkowych gleby, czyli ich degradacja. Głównymi przyczynami, które powodują obniżenie właściwości produkcyjnych gleb są: górnictwo, niewłaściwe użytkowanie rolnicze gleb, błędne stosowanie środków ochrony roślin i nawozów sztucznych oraz oddziaływanie przemysłu, transportu i gospodarki komunalnej. Z punktu widzenia ochrony środowiska najważniejsze jest zapobieganie zanieczyszczeniom metalami ciężkimi. Tego typu zanieczyszczenia występują na terenach i w otoczeniu zakładów przemysłowych, elektrowni, na terenach miast i aglomeracji, w pobliżu tras komunikacyjnych oraz w obszarach objętych oddziaływaniem składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych. Na terenie gminy Sobków WIOŚ prowadzi monitoring regionalny gleb w rejonie trasy E-7. Punkt taki zlokalizowany jest w Brzegach, a próbki gleb do badań pobierane są w odległości 10 i 50 m od drogi. Badania przeprowadzone w roku 1997 oraz 2002 - pH oraz metale ciężkie - nie wykazały przekroczeń wartości dopuszczalnych.

Zagrożenie erozją gleb jest niewielkie, pojawia się ono w strefach krawędziowych dolin i obniżen morfologicznych. Spowodowane jest wzrostem spadków i wysokości względnych.

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych wyróżnia się podstawowe kierunki ochrony gruntów rolnych i leśnych:

- ochronę ilościową polegającą na ograniczaniu przeznaczenia tych gruntów na inne cele,
- ochronę jakościową polegającą na zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji, szkodom powstającym w wyniku działalności nierolniczej i nieleśnej, przywracaniu i poprawianiu ich wartości,
- zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- poprawianie wartości użytkowej gruntów leśnych oraz zapobieganie obniżaniu ich produktywności.

Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku - inne grunty o najniższej przydatności rolniczej. Przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne można dokonać jedynie w planach zagospodarowania przestrzennego.

Szczegółowej ochronie podlegają użytki rolne o wysokiej bonitacji, tzn. klas I-III, wytworzone z gleb pochodzenia mineralnego oraz użytki rolne klas IV-VI - jeśli zostały wytworzone z gleb pochodzenia organicznego oraz lasy. W tych przypadkach zagospodarowanie gruntów na cele nierolnicze i nieleśne łączy się z uzyskaniem zgody na wyłączenie ich z produkcji rolniczej i leśnej.

2.2.6. Surowce mineralne

Obszar gminy Sobków charakteryzuje się budową geologiczną sprzyjającą występowaniu surowców mineralnych. W „Bilansie zasobów kopalin” znajduje się siedem złóż.

Udokumentowane jest jedno złóż kamieni drogowych „Chomentów”, które składa się z dwóch pól A i B.

Gmina posiada także złoża wapieni przydatnych dla przemysłu wapienniczego. Spośród złóż tego surowca eksploatowane dorywczo było złóż „Sobków 84” (eksploatowane przez Zakłady Przemysłu Wapienniczego „Trzuskawica” S.A. w kopalni „Wierzbica”). Obecnie koncesja wygasła, a złóż nie jest eksploatowane. Złóż to posiada dwa wyrobiska „Sobków I” i „Sobków II”. Wyrobisko „Sobków I” jest rekultywowane.

W bilansie zasobów naturalnych ujęte jest jedno złóż kruszywa naturalnego (Sobków). Są to piaski przydatne dla budownictwa.

Na terenie gminy Sobków znajduje się także rozpoznane szczegółowo (kat. A+B+C₁) złóż surowców bentonitowych „Jawor”. Nie jest ono eksploatowane.

Tabela 3. Zestawienie zasobów kopalin w gminie Sobków

L.p.	Nazwa złoża	Zagospodarowanie	Zasoby	Uwagi:
1.	2.	3.	4.	5.
kruszywo naturalne				
1.	Sobków	nieeksploatowane	26476 tys. t	złóż rozpoznane wstępnie (kat C ₂)
kamienie drogowe i budowlane				
2.	Chomentów	nieeksploatowane	308190 tys. t	złóż rozpoznane wstępnie (kat C ₂)
3.	Kowala-Sobków	nieeksploatowane	2011 tys. t	złóż rozpoznane szczegółowo

1.	2.	3.	4.	5.
wapienie dla przemysłu wapienniczego				
4.	Lipa	nieeksploatowane	311125 tys. t	złoże rozpoznane wstępnie (kat C ₂)
5.	Sobków 84	eksploatowane	82447 tys. t	wydobycie 2 tys. t/2002r.
6.	Sokolów Górny	nieeksploatowane	54455 tys. t	złoże rozpoznane szczegółowo
surowce bentonitowe				
7.	Jawor	nieeksploatowane	360 tys. t	złoże rozpoznane szczegółowo

Dane: Bilans zasobów kopalin w Polsce - stan na koniec 2002r.

Oprócz złóż znajdujących się w „Bilansie zasobów ...” na terenie gminy Sobków znajduje się kilkanaście miejsc, gdzie prowadzono prace poszukiwawcze. Znajdują się tu rozpoznane złoża wapieni, glin, ilów, torfów i piasków, lecz ze względu na zbyt małe zasoby lub złą jakość złóż nie zostały one ujęte w bilansie.

Teren gminy jest obszarem niekorzystnym do prowadzenia eksploatacji surowców mineralnych ze względu na położenie całego obszaru w obrębie GZWP oraz znacznej powierzchni na terenach chronionych z mocy prawa o ochronie przyrody (park krajobrazowy i jego otulina oraz obszar chronionego krajobrazu).

W ostatnich latach podjęte zostały działania zmierzające do ukrócenia tzw. „dzikiej” eksploatacji kopalni oraz eliminowania jej z terenów rolniczych i leśnych. W wyniku takiej eksploatacji następuje dewastacja powierzchni ziemi, wynikająca z nieuporządkowanej eksploatacji na potrzeby lokalne. Wyrobiska te najczęściej są niewielkie, lecz stanowią duże zagrożenie środowiska. Są one często miejscem tworzenia się nielegalnych wysypisk śmieci.

Obecnie eksploatowane tereny powinny posiadać opracowany kierunek rekultywacji po zakończeniu eksploatacji. Pozwoli to zminimalizować ujemne skutki wydobycia na środowisko naturalne.

2.2.7. Powietrze

Powietrze jest nie tylko niezbędnym do życia zasobnikiem tlenu, ale również ma decydujący wpływ na zdrowie człowieka. Wprowadzanie do powietrza substancji stałych, ciekłych lub gazowych w ilościach, które mogą ujemnie wpłynąć na zdrowie ludzi, klimat, przyrodę, glebę, wodę lub spowodować inne szkody w środowisku określane jest jako zanieczyszczenie powietrza. Liczba rodzajów zanieczyszczeń, jaka może występować w powietrzu, jest niezmiernie duża. Ze względu na tę mnogość wyodrębniono grupę zanieczyszczeń nazywanych charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza.

Najczęściej występującymi charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są: pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla. Największym antropogenicznym źródłem emisji różnych substancji jest proces spalania paliw. W strukturze emitowanych zanieczyszczeń przeważają zanieczyszczenia gazowe, a wśród nich: dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu i tlenek węgla.

Wielkość emisji zanieczyszczeń z terenu powiatu jędrzejowskiego przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w roku 2002 z terenu powiatu jędrzejowskiego

Zanieczyszczenie	Emisja [Mg/rok]
Pył ogółem	318,0
Dwutlenek siarki	405,0
Tlenki azotu	2 115,0
Tlenek węgla	201,0
Dwutlenek węgla	804 855,0

Na podstawie informacji z WIOŚ w Kielcach

Największy udział w emisji związków gazowych ma dwutlenek węgla. W emisji gazów, bez dwutlenku węgla - największy udział mają tlenki azotu i dwutlenek siarki.

Na stan czystości powietrza w gminie Sobków, oprócz źródeł lokalnych wpływają również ponadregionalne zanieczyszczenia gazowe i pyłowe pochodzące z dużych ośrodków przemysłowych (głównie z aglomeracji krakowskiej i śląskiej).

Teren gminy Sobków jest terenem typowo rolniczym, brak tu jest większych zakładów przemysłowych czy przetwórczych, które mogą być źródłem zanieczyszczeń powietrza.

Największymi emitentami zanieczyszczeń do powietrza zlokalizowanymi na terenie gminy są:

- kotłownie indywidualne w gospodarstwach domowych, szklarniach,
- stacje paliw,
- komunikacja.

Większość tych obiektów emituje do atmosfery zanieczyszczenia powstające podczas spalania paliw zarówno do celów energetycznych, jak i technologicznych, dla których nie jest wymagane pozwolenie na emisję.

Ważnym zagadnieniem są zanieczyszczenia pochodzące od komunikacji drogowej (jedna ze składowych niskiej emisji). Dużą przeszkodą w omówieniu tej kwestii jest brak stosownych pomiarów wykonywanych na terenie gminy. W przypadku ulic o zwiększonym natężeniu ruchu należy liczyć się z okresowo podwyższonymi, ale prawdopodobnie nie przekraczającymi norm, stężeniami węglowodorów, tlenku węgla, tlenków azotu, ozonu, aldehydów, pyłów i metali, w tym zwłaszcza ołowiu. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon i nawierzchni dróg.

Emisja komunikacyjna stwarza zagrożenie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego, oddziałując niekorzystnie na uprawy polowe.

Duży wpływ na stan czystości powietrza ma także emisja niska pochodząca z palenisk domowych. Piece domowe i lokalne systemy grzewcze praktycznie nie posiadają jakichkolwiek urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania, choć może być nawet 2-krotnie większa niż emisja z wszystkich kotłowni i wykazuje zmienność sezonową związaną z okresem grzewczym. W niekorzystnych warunkach meteorologicznych, w warunkach tzw. inwersji temperaturowej mogącej występować w okresie zimowym - tj. w okresie zwiększonej produkcji ciepła, emisja z tego rodzaju źródeł może prowadzić do występowania lokalnie wysokich stężeń substancji zanieczyszczających. Niekorzystne warunki meteorologiczne mogą pojawiać się także jesienią lub wczesną wiosną, w czasie występowania mgieł.

Zgodnie z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska oceny jakości powietrza dokonuje się w poszczególnych strefach, którymi są aglomeracje powyżej 250 tys. mieszkańców oraz obszary powiatu nie wchodzące w skład aglomeracji. W województwie świętokrzyskim opracowano wstępną ocenę jakości powietrza w strefach i klasyfikację stref, według kryteriów:

- Ochrona zdrowia ludzi (SO₂, NO₂, pył zawieszony, Pb, Co, benzen i O₃),
- Ochrona roślin (SO₂, Nox, O₃).

Na podstawie wstępnej oceny jakości powietrza powiat jędrzejowski zakwalifikowano do klasy B, ze względu na ochronę zdrowia (poziom stężeń jest powyżej wartości dopuszczalnej, ale nie przekracza wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji) oraz do klasy A, ze względu na ochronę roślin (poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej).

2.2.8. Gospodarowanie energią

Głównym antropogenicznym źródłem emisji dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenków azotu jest spalanie paliw, głównie dla celów energetycznych. Wzrost emisji tych gazów powoduje niekorzystne i zbyt szybkie zmiany klimatu, zakwaszenie opadów atmosferycznych oraz degradację chemiczną gleb.

Poziom zużycia energii jest stymulowany przez przemysł i gospodarstwa domowe. Relatywnie wysoki udział Polski w emisji gazów cieplarnianych ma swoje źródło w strukturze wykorzystywanych nośników energii. Mimo, że w ostatnich latach uległa ona istotnej poprawie, to jednak wciąż jeszcze dominującym pierwotnym źródłem energii jest węgiel kamienny.

Biorąc pod uwagę niepokojące informacje naukowców na temat zmian klimatu, ważne jest, aby podejmować działania mające na celu zwiększenie efektywności wykorzystywania surowców energetycznych, głównie poprzez zmniejszenie energochłonności procesów produkcyjnych, zmianę struktury zużywanych paliw i przyjazne środowisku zachowanie konsumenckie (poprawa efektywności energetycznej, stosowanie źródeł energii przyjaznych środowisku). Pożądany jest także wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz bezemisyjnych.

Problemy te charakterystyczne są także dla gminy Sobków, gdzie zanieczyszczenia pochodzą z sąsiadującej z gminą Cementowni Małogoszcz oraz Cementowni Sitkówka Nowiny i zakładów przemysłowych z Kielc. Nakłada się na nie jeszcze problem emisji zanieczyszczeń z procesów spalania w sektorze komunalno-bytowym, gdzie głównie ze względu na wysokie ceny oleju opałowego i brak dostępności do sieci gazowej w ogrzewaniu przeważa jako paliwo węgiel kamienny. W efekcie w sezonie grzewczym następuje wzrost emisji pyłowo-gazowej. Na terenie gminy Sobków nie istnieje żaden zorganizowany system ciepłowniczy. Funkcjonują tu pojedyncze kotłownie przy budynkach mieszkalnych, szkołach oraz budynkach administracyjnych i usługowych.

Sporą wagę przywiązuje się do technologii energooszczędnych w przemyśle i sektorze komunalnym. Dotyczy to nowoczesnych technologii produkcyjnych, w budownictwie i gospodarce komunalnej. Coraz bardziej popularna staje się termomodernizacja budynków wykonanych w latach poprzednich.

Na terenie gminy w ostatnich latach realizowany był także program modernizacji lokalnych kotłowni. Modernizacja polega na zamianie kotłowni koksowo-węglowych na olejowe i elektryczne, bądź na likwidacji

małych przestarzałych kotłowni. Obecnie wszystkie kotłownie węglowe w budynkach użyteczności publicznej (stanowiące własność Urzędu Gminy) zostały zmodernizowane lub przebudowane na olejowe.

Na terenie gminy występują dość dogodne warunki do produkcji energii cieplnej z wykorzystaniem małych elektrowni wodnych oraz wykorzystania promieniowania słonecznego przez kolektory cieczowe lub próżniowe. Kolektory słoneczne mogą być wykorzystywane do podgrzewania wody i powietrza w domkach jednorodzinnych i gospodarstwach rolnych.

Energia może być pozyskiwana również z innych niekonwencjonalnych źródeł. Stwarza to szansę eliminacji paliw kopalnych, destabilizujących klimat poprzez emisję CO₂ i niszczących lokalne ekosystemy.

Teren gminy posiada duże obszary upraw rolnych i hodowli, które są potencjalnym źródłem energii z biomasy. Ponadto istnieją dogodne warunki uprawiania roślin do celów energetycznych (wydajne gatunki wierzb i topoli).

Nadal na terenie gminy nie jest wykorzystywana energia wiatru oraz nie ma sieci gazowej, która ułatwiłaby przechodzenie na opalanie gazem ziemnym.

2.2.9. Stan zasobów przyrody

2.2.9.1. Lasy

Na terenie gminy Sobków lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 3008 ha, co stanowi 20,7 % powierzchni gminy, (dla powiatu jędrzejowskiego 19,9 %). Same lasy zajmują powierzchnię 2974 ha, z czego 1941 ha lasów to lasy państwowe.

W strukturze własnościowej dominują lasy, stanowiące własność Skarbu Państwa i znajdujące się w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu. W gminie Sobków lasy znajdują się w zarządzie Nadleśnictw Jędrzejów, obręb Jędrzejów. W strukturze wiekowej dominują lasy klasy III i IV. Przeważającym typem siedliskowym lasu jest bór świeży. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna zwyczajna, porastająca ponad 70 % powierzchni leśnej, z licznym udziałem brzozy. Wynika to z dużego areалу gruntów niskich klas bonitacyjnych. Ważnymi gatunkami lasotwórczymi są też: dąb szypułkowy i bezszypułkowy oraz olsza czarna. Przeciętny wiek drzewostanów wynosi ponad 40 lat.

Prywatne kompleksy leśne są zazwyczaj rozdrobnione i mieszczą się w przedziałach: 0,10-1,0 ha oraz 1,01 ha-5,00 ha. W prowadzeniu stanowią je drzewostany rozdzielone polami uprawnymi i łączące się w kilku do kilkudziesięciohektarowe kompleksy. Lasy prywatne na terenie gminy Sobków zajmują powierzchnię 1067 ha i koncentrują się w północnej i wschodniej części gminy.

Lasy pełnią wielorakie funkcje: ochronną - polegającą na dodatnim oddziaływaniu na środowisko przyrodnicze, produkcyjną - dostarczającą surowca drzewnego, owoców leśnych, ziół oraz społeczną - przede wszystkim jako teren dla rekreacji i turystyki. Lasy korzystnie oddziałują na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą.

W Nadleśnictwie Jędrzejów powierzchnia lasów ochronnych wynosiła około: 3760,56 ha, z czego w obrębie leśnym Jędrzejów:

- lasy glebochronne o pow. 203,23 ha,
- lasy glebochronne uszkodzone przez przemysł o pow. 42,5 ha,
- wodochronne uszkodzone przez przemysł o pow. 57,56 ha,
- lasy uszkodzone przez przemysł o pow. 593,66 ha,
- lasy wodochronne o pow. 1872,66 ha.

Podstawą gospodarki leśnej w lasach prywatnych są uproszczone plany urządzenia lasów. Plany te warunkują prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej.

Potrzeby zalesieniowe gminy Sobków określa gminny program zwiększenia lesistości do roku 2020, w którym do zalesienia przewiduje się 1048 ha gruntów. Według GUS w roku 2003 zalesionych zostało 39,1 ha gruntów prywatnych.

Ważnym elementem przyrody są zasoby zwierzyny łownej. Podstawową zwierzyną łowną w powiecie jędrzejowskim jest zwierzyna drobna, którą reprezentują: lis, zając, bażant, kuropatwa, dzika kaczka. Zmniejszają się obszary występowania pospolitych wcześniej gatunków, a zwierzyna drobna podlega coraz silniejszej presji drapieżników, zwłaszcza lisów. Zwierzyna gruba (łoś, jelen, sarna, dzik) jest mało liczna.

Ważnym elementem szaty roślinnej na terenach ubogich w lasy są zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, przydrożne, rosnące na placach, skwerach i nieruchomościach. Pieczę prawną nad utrzymaniem tej roślinności sprawują gminy. Niemal każde wycięcie drzewa i krzewów wymaga zezwolenia, a także rekompensaty dla środowiska przyrodniczego w postaci nowych nasadzeń w innych miejscach. Mimo zasady równoważenia strat w lokalnym środowisku przyrodniczym, nadal aktualna jest potrzeba zwiększenia zadrzewień i zakrzewień na terenach wiejskich. Do tego celu nadaje się praktycznie każdy wolny fragment terenu użyteczności publicznej lub nieruchomości prywatnych. Zauważa się jeszcze wiele obszarów w gminie nie użyt-

kowanych, szpecących chwastami, zaśmieceniem. Zagospodarowanie ich z wykorzystaniem drzew, krzewów, a nawet kwiatów, poprawiłoby niewątpliwie estetykę otoczenia, wzbogaciło środowisko przyrodnicze i urozmaiciło krajobraz. Działania w tej mierze zależą jednak od inicjatywy społeczności lokalnej.

W przypadku obszarów leśnych daje się zaobserwować utratę naturalnego charakteru drzewostanu na rzecz szybciej rosnących monokultur sosnowych. Może skutkować to obniżeniem odporności drzewostanów oraz zwiększeniem ich podatności na czynniki chorobotwórcze.

W lasach prywatnych zagrożeniem jest rozdrobnienie kompleksów. Powoduje to przerwanie ciągłości naturalnych ekosystemów i ograniczenie liczby nisz ekologicznych, stanowiących ostoje zwierząt. Nadzór nad tymi lasami sprawuje starosta a podstawą gospodarki leśnej są uproszczone plany urządzenia lasów. Plany te warunkują prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej.

Dla lasów ogólnymi zagrożeniami są: pożary, kradzieże drewna, zaśmiecanie ich w pobliżu terenów mieszkaniowych i dróg. Niewystarczająca jest także ilość i jakość infrastruktury turystycznej i komunalnej w sąsiedztwie lasów. Według informacji nadleśnictw ogólny stan drzewostanów na terenie powiatu jędrzejowskiego jest dobry, nie obserwuje się w ostatnich latach pojawów szkodliwych owadów leśnych. Nie rejestruje się tu także uszkodzeń drzewostanu w wyniku zanieczyszczenia powietrza.

Zagadnienia związane z gospodarką leśną są bardzo ważne, gdyż zwiększanie powierzchni leśnej prowadzi do:

- poprawy bilansu wodnego danego obszaru,
- przeciwdziałania erozji wodnej i wietrznej gleby,
- zwiększania bioróżnorodności terenów rolnych,
- tworzenia korytarzy ekologicznych,
- podnoszenia efektywności krajobrazu,
- poprawa turystycznej atrakcyjności obszarów rolnych,
- zwiększenia produkcji surowca drzewnego i innych odnawialnych surowców leśnych,
- zmniejszania efektu cieplarnianego.

W obecnym czasie zalesienia gruntów rolnych realizowane będą jako jedno z działań Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

2.2.9.2. Formy ochrony przyrody

Gmina Sobków położona jest w obszarze szczególnie atrakcyjnym pod względem ukształtowania terenu i walorów krajobrazowych. Obszar gminy posiada znaczne walory przyrodnicze w krajowym i regionalnym układzie przestrzennym oraz pełni ważne funkcje ekologiczne poprzez funkcjonowanie tu doliny rzeki Nidy.

Krajowa sieć ekologiczna ECONET-Polska jest wielkoprzestrzennym systemem obszarów węzłowych najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym i reprezentatywnych dla różnych regionów przyrodniczych kraju, wzajemnie ze sobą powiązanych korytarzami ekologicznymi, które zapewniają ciągłość więzi przyrodniczych w obrębie tego systemu. Funkcje takich korytarzy i ciągów pełnią mało przekształcone przez człowieka doliny rzek i cieków, strefy zadrzewień i zakrzewień śródpolnych lub wydłużone kompleksy leśne. Na teren gminy Sobków wchodzi fragment korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym - Dolina Nidy.

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 to sieć obszarów chronionych na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem wyznaczania tych obszarów jest ochrona cennych pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej w państwach Unii Europejskiej. W skład sieci Natura 2000 wchodzi:

- obszary specjalnej ochrony (OSO) - wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków, tzw. „Ptasiej”, dla gatunków ptaków wymienionych w załączniku 1 do Dyrektywy
- specjalne obszary ochrony (SOO) - wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. „Siedliskowej”, dla siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku 1 oraz siedlisk gatunków zwierząt i roślin wymienionych w załączniku II do Dyrektywy.

W projektowanej sieci ekologicznej NATURA 2000, projektuje się powstanie na terenie gminy Sobków jednego Specjalnego Obszaru Ochrony (SOO) o nazwie Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie, który obejmuje fragment gminy o powierzchni 574,2 ha.

Jednym z głównych walorów ostoi w ramach zaproponowanych obszarów są lasy oraz roślinność bagienna, torfowa. Dobrze wykształcone i zachowane są także zbiorowiska łąkowe i torfowiskowe, oraz lasy łąkowe. Ostoje stanowią miejsce lęgowe wielu gatunków ptaków, zwłaszcza wodno-błotnych i ważny punkt na ich szlaku wędrówkowym.

Na terenie gminy wielkoprzestrzenny system ochrony przyrody obejmuje fragment Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną (północny i północno-wschodni fragment gminy) oraz fragment Włoszczowsko-Jędrzejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (południowo-zachodnia część gminy).

Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy - powołany został rozporządzeniem nr 17/96 Wojewody Kieleckiego z dnia 02.12.1996r. Został utworzony w celu ochrony dziedzictwa geologicznego Gór Świętokrzyskich - na powierzchni około 205 km² występują na powierzchni skały prawie wszystkich okresów geologicznych od kambru do holocenu. Strefa ochronna parku zajmuje powierzchnię ponad 111 km². Ch-KPK zajmuje północną część gminy Sobków o powierzchni 2 197 ha, natomiast otulina - 1 949,7 ha powierzchni gminy.

Dla obszaru parku charakterystyczna jest różnorodność warunków siedliskowych, powodująca wielkie zróżnicowanie i bogactwo szaty roślinnej. W strukturze obszaru dominują grzbiety i garby denudacyjne. Na powierzchni występują liczne naturalne i sztuczne wychodnie skał, często bogate w szczątki kopalne zwierząt i roślin, w tym wiele skamieniałości przewodnich.

Największe powierzchnie zajmują tu półnaturalne i antropogeniczne zbiorowiska łąkowe i pastwiska na zabagnionych glebach mineralnych i organiczno-mineralnych oraz zespoły i zbiorowiska muraw bliźniczkowych. Występują tu również bardzo ciekawe florystycznie, ciepłolubne murawy kserotermiczne. Poza łąkami charakterystycznym typem siedlisk są lasy, pokrywające 37,7 % powierzchni Parku.

Na terenie parku spośród 1000 gatunków flory - około 69 gatunków podlega ochronie całkowitej, a 12 częściowej. Również świat zwierzęcy obfituje w bogactwo gatunków, również objętych ochroną prawną. Najciekawsze przyrodniczo i najlepiej zachowane fragmenty parku zostały objęte ochroną rezerwatową. Ch-KPK posiada plan ochrony zatwierdzony Rozp. Nr 25/98 Wojewody Kieleckiego z dn. 19.12.1998r.; ponadto dla Zespołu Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich (w skład którego wchodzi Ch-KPK) opracowano „Plan ochrony Zespołu Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich”. Mozaikowość ekosystemów zdecydowała o uznaniu Parku jako węzła ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym.

Włoszczowsko-Jędrzejowski Obszar Chronionego Krajobrazu - (pow. całkowita 69 090 ha), położony w południowo-zachodniej części gminy Sobków, gdzie zajmuje 8 242 ha jej powierzchni. Został on powołany rozporządzeniem nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29.09.1995r. Najważniejszą funkcją obszaru jest ochrona wód zlewni Pilicy i Nidy oraz ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP Niecka Miechowska. Prawie 1/3 powierzchni obszaru zajmują kompleksy leśne z różnorodnością siedlisk. Zbiorowiska leśne, torfowiskowe, wodne i szuwarowe oraz łąkowe stanowią tu harmonijną całość o dużych wartościach wodochronnych i klimatycznych.

Uzupełnieniem wielkoobszarowych form ochrony przyrody na terenie gminy jest użytek ekologiczny o powierzchni 2,22 ha znajdujący się na NE od Sobkowa. Ochroną objęty jest obszar terenów skalnych z murawami kserotermicznymi.

Na terenie gminy nie występują natomiast pomniki przyrody.

Ważnym zadaniem jest objęcie ochroną parków podworskich. Na terenie gminy Sobków ochroną konserwatorską objęto:

- park i ogród Zespołu Dworskiego w Brzegach z 1 poł. XIX w., przekomponowany na początku XX w.;
- park Zespołu Dworskiego w Kotlicach z końca XVIII w., przekomponowany na początku XX w.;
- pozostałość parku Zespołu Dworskiego w Lipie z XIX w.;
- pozostałość parku Zespołu Dworskiego w Mokrsku Dolnym z XVIII w., powiększony w drugiej połowie XIX w.;
- pozostałość parku dworskiego w Osowej z XIX w.;

Zadanie to należy realizować we współdziałaniu z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody oraz w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. W pierwszej kolejności należy dokonać oceny stanu tych obiektów.

Jednym z charakterystycznych walorów środowiska w gminie jest istnienie tu niewielkich, naturalnych zbiorników retencyjnych (terenów podmokłych, oczek wodnych, nieuregulowanych odcinków rzek). W niektórych przypadkach konieczna wydaje się renaturyzacja części ekosystemów (dolin rzecznych, łąk, zbiorowisk zaroślowych).

W celu ochrony cennych walorów środowiska na terenie gminy Sobków wytypowano następujące obiekty:

- rezerwat przyrody „Wilkomija” obejmujący kompleks leśny;
- rezerwat ornitologiczny „Stawy Korytnickie” - obejmować ma kompleks stawów rybnych o pow. 61,72 ha oraz przylegające do nich fragmenty łąk, pastwisk i zadrzewień (całkowita pow. 85,13 ha). Celem ochrony jest zachowanie stanowisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków oraz ochrona ich żerowisk w okresie lęgowym. Stwierdzono istnienie tu 101 gatunków ptaków. Na terenie tym gniazduje ponad 30 gatunków ptaków wodno-błotnych. Najbardziej cenne gatunki to: gęś gęgawa, błotniak łąkowy, sieweczka rzeczna, brodziec krwawodzioby. Są to ptaki wpisane do „Czerwonej Księgi” silnie zagrożone. Ponadto występują

gatunki zagrożone wyginięciem, np.: perkoz rdzawoszyi, bąk, bączek, łabądź niemy, cyranka, płaskonos, błotniak stawowy i inne;

- rezerwat geologiczny na obszarze między Korytnicą, Jaworem, Karsami i Chomentowem w celu ochrony występujących w łłach korytnickich na powierzchni terenu skamieniałości mioceńskich mięczaków;
- rezerwat leśny „Międzygórze” w Sobkowie;
- rezerwat leśny „Łysa Góra” w Korytnicy.

W wyniku zagospodarowywania przez ludzi nowych, dotychczas otwartych terenów, następuje ich fragmentaryzacja i przerwanie ciągłości istniejących układów, decydujących o zachowaniu równowagi przyrodniczej. Szczególnie dobrze to widać w przypadku budowy nowych ciągów komunikacyjnych, napowietrznych linii energetycznych wysokiego napięcia oraz tworzenia obszarów zwartej zabudowy.

2.2.10. Edukacja ekologiczna

Zjawiska takie jak eksplozja demograficzna oraz konsumpcyjny model życia powodują, iż następuje stopniowa degradacja środowiska przyrodniczego. Zachodzi więc konieczność zmiany relacji między gospodarką człowieka a środowiskiem, na rzecz rozwoju zrównoważonego. Potrzeba stosowania zasady ekorozwoju powinna być szeroko rozpowszechniona wśród wszystkich grup społeczeństwa. Po wejściu Polski do UE ważnym jest podnoszenie świadomości ekologicznej, co jest warunkiem zapewniającym naszemu krajowi właściwe miejsce w zjednoczonej Europie.

Edukacja ekologiczna jako podstawowy instrument krzewienia zasad ekorozwoju jest realizowana w oparciu o Narodową Strategię Edukacji Ekologicznej (NSEE), której programem wykonawczym ma być znajdujący się w toku opracowania Narodowy Program Edukacji Ekologicznej, wskazujący zadania edukacyjne oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację. Jednym z podstawowych celów NSEE jest tworzenie m.in. gminnych programów edukacji ekologicznej, ujmujących propozycje wnoszone przez poszczególne podmioty realizujące projekty edukacyjne dla lokalnej społeczności.

Realizacja programu edukacyjnego dotyczącego ochrony środowiska i ekologii powinna być finansowana ze środków powiatowych i gminnych funduszy zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 623), art. 406-408.

Ze względu na zróżnicowany poziom wiedzy społeczeństwa na temat problemów ochrony środowiska oraz ekologii, prowadzenie programu edukacyjno-informacyjnego powinno być przeprowadzane na różnych poziomach zaawansowania wiedzy oraz dla poszczególnych grup wiekowych.

Wobec powyższego odbiorcami programu edukacyjnego są:

- dzieci (przedszkola, szkoły podstawowe) i młodzież (gimnazja, szkoły średnie wszystkich typów),
- nauczyciele,
- dorośli mieszkańcy w następujących grupach zawodowych: urzędnicy administracji państwowej, przedstawiciele biznesu,
- pozostali dorośli mieszkańcy.

Prawidłowe i efektywne przeprowadzenie procesu edukacji, w celu uzyskania optymalnych osiągnięć, wymaga stosowania różnorodnych form przekazu:

- materiały drukowane: ulotki, wkładki prasowe, broszury, obwieszczenia, powiadomienia służb komunalnych, publikacje w prasie (artykuły, komentarze, stałe rubryki), plakaty, biuletyny, raporty, materiały kształceniowe (np. autorskie programy nauczania) okolicznościowe pamiątki (znaczkki, kalendarzyki, długopisy i in.); broszury i inne drukowane materiały informacyjne należą do najczęściej używanych środków promocji i edukacji, ze względu na niską cenę oraz fakt, że przemawiają do odbiorcy równocześnie poprzez tekst jak i obraz,
- audiowizualne: wywiady dla radia i telewizji, pokazy foliogramów, krótkich filmów wideo i programów komputerowych oraz wystawy np. fotograficzne lub plastyczne o tematyce ekologicznej,
- imprezy promocyjne, m. in.: konferencje prasowe, zebrania mieszkańców, imprezy specjalne (festiwale, akcje), warsztaty, seminaria i konferencje.

Często stosuje się łączenie różnych form przekazu, np. na dużych imprezach promocyjnych można oprócz referatów przedstawić krótkie filmy (tzw. pętle filmowe) czy zorganizować wystawę plakatu lub fotografii albo też wystawę rysunków dzieci przedszkolnych i z młodszych klas szkół podstawowych. Duże imprezy promocyjne są też doskonałym miejscem rozpowszechniania ulotek i broszur.

Niezmiernie ważną rolę w procesie edukacji spełniają również modele (wśród nich foliogramy, jako modele wyobrażeniowe). Modele w procesie nauczania pełnią rolę poznawczą i ilustratywną, a także odgrywają dużą rolę w procesie modelowania, który jest cennym bezpośrednim sposobem poznawania rzeczywistości przez odbiorców w procesie edukacyjnym. Każdemu modelowi powinien odpowiadać jakiś obiekt, przedmiot, proces lub stan rzeczy.

Programy komputerowe podobnie jak filmy spełniają także istotną rolę w procesie kształcenia ekologicznego. Jednak wprowadzenie do procesu nauczania tego typu środków dydaktycznych wymaga zakupienia odpowiedniego sprzętu komputerowego i wyposażenia.

Dostępne programy edukacyjne dotyczące problematyki przyrody i ochrony środowiska to m.in.: Explorer's Club US EPA (www.epa.gov/region5/kids/index.htm), a w nim „Klub Odkrywców”, który jest specjalną, edukacyjną stroną internetową EPA, przeznaczoną dla dzieci w wieku od 5 do 12 lat, dotyczy ona grupy problemów ekologicznych: woda, powietrze, odpady i recykling, znajdują się tam również interaktywne gry, animacje i quizy związane z daną tematyką.

Pomoc specjalistycznych instytucji i organizacji w edukacji ekologicznej

W realizacji tego przedsięwzięcia powinno się korzystać z pomocy organizacji i instytucji, zajmujących się edukacją ekologiczną. Wykaz wszystkich fundacji w dziedzinie ochrony środowiska nadzorowanych przez ministra ds. Środowiska i funkcjonujących na terenie kraju znajduje się pod adresem internetowym:

www.mos.gov.pl/publikac/Raporty_opracowania/fundacje/zal_1.htm.

Natomiast pod adresem internetowym: free.ngo.pl/kat_poe/dane/poe/80.htm można odnaleźć informacje nt. sfery działania organizacji, fundacji i instytutów zajmujących się ochroną środowiska.

Wskazówki dla edukacji ekologicznej mieszkańców gmin

Dla dzieci w wieku przedszkolnym poleca się zorganizowanie tzw. ścieżki dydaktycznej (wycieczki) do Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego lub w pobliże obszarów cennych przyrodniczo. Przed przystąpieniem do zorganizowania ścieżki dydaktycznej należy przeprowadzić pogadankę na temat ochrony różnych gatunków roślin, ptaków i zwierząt na terenie parku, zasad zachowania się i postępowania na terenach objętych ochroną itp., a po powrocie ze ścieżki dydaktycznej dzieci uczestniczą w konkursie plastycznym, poprzedzonym omówieniem wrażeń z wycieczki.

W młodszych klasach szkoły podstawowej (kl. I-III), na zajęciach nauczania zintegrowanego, proponuje się stworzenie podobnej ścieżki dydaktycznej oraz przygotowanie przedstawień i konkursów z dziedziny ochrony przyrody.

Program edukacyjny i informacyjny dla starszych uczniów szkół wszystkich typów oprócz realizowania treści ekologicznych zawartych w programach nauczania będzie polegał na:

- przeprowadzaniu pogadarek przez nauczycieli i specjalistów ds. ochrony środowiska wraz z rozpropagowaniem ulotek, broszur, kalendarzyków, planów lekcji i innych materiałów reklamowych,
- cykliczne powtarzanie tematów dotyczących prawidłowego postępowania z odpadami oraz zasad zachowania się i postępowania na terenach objętych ochroną itp.

W ramach zajęć dodatkowych proponuje się:

- wykonanie przez uczniów filmów o tematyce ekologicznej przy użyciu kamery amatorskiej w ramach działalności operatorskiego kółka zainteresowań,
- przeprowadzanie konkursów fotograficznych, plastycznych,
- udział w konkursach o charakterze ponadregionalnym i krajowym,
- wykonanie broszur, ulotek i plakatów o tematyce ekologicznej przez uczniów na zajęciach kółka plastycznego czy informatycznego;
- wykonanie foliogramów przez uczniów, np. na zajęciach kółka plastycznego czy w ramach zajęć z podstaw informatyki,
- przeprowadzanie prostych ćwiczeń praktycznych w ramach kółka chemicznego,
- organizowanie sesji filmów dydaktycznych oraz wprowadzanie gier komputerowych w celu uatrakcyjnienia zajęć dodatkowych o tematyce gospodarki odpadami i ochrony środowiska.

Pomocą dydaktyczną przy realizacji tego typu zajęć jest wydawany miesięcznik edukacyjno-krajoznawczy „Nasza Baba Jaga” (www.babajaga.info). W piśmie tym znajdują się materiały promujące walory turystyczno-krajoznawcze regionu świętokrzyskiego, cenne przyrodniczo i architektonicznie zakątki województwa oraz opisywane są szlaki turystyczne i rowerowe. W piśmie zawarte są również zwyczaje, obyczaje i obrzędy oraz legendy regionu świętokrzyskiego. Utrwalenie wiadomości ułatwiają zamieszczone pytania, quizy i krzyżówki, które mogą być wykorzystywane na lekcji przyrody.

Nauczyciele stanowią najbardziej specyficzną grupę dorosłych, która kształtuje postawy ekologiczne dzieci i młodzieży oraz pośrednio postawy rodziców. Wobec powyższego proponuje się przeprowadzenie warsztatów ekologicznych dla nauczycieli, obejmujących zagadnienia z dziedziny ekologii, ochrony powietrza, wód i ziemi oraz gospodarki odpadami. Zachęca się także nauczycieli do tworzenia programów autorskich oraz wprowadzania pojedynczych lekcji w ramach kształcenia szkolnego z zakresu gospodarki odpadami, a także nawiązywania kontaktów międzyszkolnych w formie przedstawień, konkursów, olimpiad i in.

Sposobem zbliżania rodziców do problemów edukacji ekologicznej jest ich udział w zajęciach otwartych o tematyce ekologicznej, pogadankach ekologicznych połączonych z projekcją przeżroczy i krótkich filmów, prowadzenie gazetek ekologicznych, udział w akcjach sprzątania świata i innych działań związanych z ekologią itp.;

Dla grupy dorosłych mieszkańców celowe jest rozpowszechnianie ulotek, broszur czy plakatów o tematyce ekologicznej, urządzenie konkursów i festynów, konferencji i innych imprez masowych o tematyce ekologicznej, czy udzielanie profesjonalnych porad z zakresu rolnictwa ekologicznego, gospodarstw agroturystycznych.

Pewne zagadnienia związane z ochroną środowiska, rolnictwem ekologicznym czy agroturystyką poruszane są w ramach szkoleń prowadzonych dla rolników przez Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Według informacji otrzymanych z Urzędu Gminy działania w zakresie edukacji ekologicznej skierowane są głównie do dzieci i młodzieży szkolnej. Zadania te realizowane są poprzez:

- uczestnictwo uczniów w olimpiadach, konkursach i programach ekologicznych o charakterze regionalnym i krajowym (np. organizacja konkursu „Woda podstawą życia” lub „Ratuj przyrodę bo zginiesz razem z nią”);
- ponadprogramową edukację w zakresie ekologii i ochrony środowiska w szkołach, w ramach godzin pozalekcyjnych, wycieczek krajoznawczych, kół zainteresowań i kół ekologicznych - Szkolne Koła Ochrony Przyrody;
- zaangażowanie uczniów i szkół w akcjach sprzątania terenu gminy, sadzenia drzew i pielęgnacji zieleni, zbierania surowców wtórnych.

Na terenie gminy Sobków planowane jest utworzenie leśno-geologiczno-historycznej ścieżki dydaktycznej w Korytnicy.

Przedsięwzięcia edukacyjne i promocyjno-informacyjne dotyczące ochrony środowiska podejmowane są przez władze samorządowe przy współpracy jednostek komunalnych, pracowników nadleśnictwa, Zarządu Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych.

Mimo podjęcia przez władze samorządowe oraz instytucje działające na terenie gminy szeregu działań o charakterze edukacyjnym można dostrzec jednak jeszcze wiele braków. Na pierwszy plan wysuwa się nadal niski poziom edukacji starszych grup społeczeństwa, oraz mała wiedza społeczeństwa w zakresie problematyki ochrony środowiska i rozwiązywania problemów ekologicznych w Polsce i Unii Europejskiej.

3. Zagrożenia środowiska

Przedstawione wyżej zasoby i walory środowiska przyrodniczego w gminie Sobków ulegają licznym zagrożeniom. Źródła zagrożeń są wewnętrzne, zlokalizowane na terenie gminy i zewnętrzne, w tym również znacznie oddalone. Poniżej przedstawiono informację o najistotniejszych zagrożeniach, starając się wskazać na związki przyczynowo-skutkowe zachodzące pomiędzy oddziaływaniem człowieka na środowisko, jakością poszczególnych komponentów środowiska i podejmowanych działań naprawczych lub zaradczych.

3.1. Hałas

Hałasem nazywa się niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego, działające za pośrednictwem powietrza na ośrodek słuchu i inne zmysły oraz elementy organizmu człowieka. W przypadku wibracji drgania przenoszone są przez ciała stałe.

Stan środowiska ze względu na jego zanieczyszczenie hałasem i wibracjami określa się jako klimat akustyczny, rozumiany jako wynik różnych grup hałasu i wibracji: komunikacyjnych, przemysłowych i innych. Hałas i wibracje to powszechnie występujące zanieczyszczenie środowiska, których wpływ na człowieka jest często bagatelizowany. Jednakże według badań ankietowych dla przeciętnego człowieka hałas jest znacznie bardziej dokuczliwy niż zanieczyszczenie powietrza.

Ze względu na środowisko występowania hałas dzieli się na trzy podstawowe grupy:

- hałas w przemyśle (przemysłowy, instalacyjny),
- hałas w pomieszczeniach mieszkalnych, użyteczności publicznej i na terenach wypoczynkowych (komunalny),
- hałas od środków transportu (komunikacyjny).

Do głównych źródeł hałasu wpływających na zwiększenie uciążliwości akustycznej dla środowiska zewnętrznego należy ruch drogowy i kolejowy oraz działalność prowadzona na terenach niektórych obiektów przemysłowych.

W aktualnych przepisach prawnych zastąpiono tradycyjną nazwę hałasu przemysłowego nazwą „hałas instalacyjny”. Hałas instalacyjny obejmuje zarówno dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, a także części procesów technologicznych, jak i instalacje i wyposażenie małych zakładów rze-

mieślniczych i usługowych. Do hałasów instalacyjnych zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych (wentylatory, urządzenia klimatyzacyjne itp.), a także - urządzenia nagłaśniające w lokalach gastronomicznych.

Ruch kołowy jest bardzo uciążliwym źródłem hałasu w środowisku. Szacuje się, że liczba mieszkańców w Polsce zagrożona hałasem drogowym wynosi ponad 9 mln. Na poziom hałasu komunikacyjnego mają wpływ czynniki związane z warunkami ruchu, parametrami drogi, rodzajem pojazdów (pojazdy drogowe, kolejowe, lotnicze i wodne). Szybki rozwój motoryzacji indywidualnej w ostatnich latach połączony ze wzrostem przewozów transportowych oraz opóźnienia w rozbudowie układów drogowo-ulicznych spowodowały, że klimat akustyczny na przestrzeni ostatnich lat systematycznie się pogarsza.

Na terenie gminy Sobków WIOŚ Kielce wykonuje w ramach monitoringu pomiarów hałasu przy drodze nr 7. Pomiarów wykonywanych są na całej długości drogi. Droga monitorowana jest dwukrotnie w ciągu roku. Pomiarów prowadzonych są zarówno w bezpośrednim sąsiedztwie trasy jak i na pierwszej linii zabudowy. Wyniki badań poziomu hałasu przeprowadzone w 2001 roku wykazują na całej długości drogi poziom hałasu wykraczający przekroczenia normy, która wynosi 60 dB. Natomiast wyniki pomiarów na pierwszej linii zabudowy wskazują na odcinku Tokarnia - Jędrzejów przekroczenia dopuszczalnej normy hałasu, wynoszącej 60 dB, o 11,9 dB.

3.2. Promieniowanie elektromagnetyczne

Dla jakości środowiska istotne znaczenia mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1-300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz umieszczone w środowisku naturalnym.

Ochrona ludzi i środowiska przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym uregulowana jest ustawowo: prawo ochrony środowiska, prawo budowlane, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy oraz sanitarnymi.

Źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy są urządzenia do wytwarzania i przesyłania energii elektrycznej oraz urządzenia radiokomunikacyjne.

Przez centralną część gminy przebiega z południa na północ linia wysokiego napięcia 110 kV Jędrzejów-Wolica. Uciążliwość linii mieści się w strefie ochronnej, wynoszącej 12 m licząc od osi skrajnych przewodów.

Gmina zasilana jest również z układu sieci średnich napięć rozwiniętych ze stacji transformatorowo-rozdzielczej GPZ 110/15kV „Jędrzejów” i „Wolica” oraz ze stacji przebiegających w sąsiednich gminach GPZ 110/15kV „Kije-Wolica” i „Jędrzejów-Małogoszcz”.

Na terenie gminy czynne są 62 stacje transformatorowe 15/0,4kV, wyposażone w transformatory o łącznej mocy znamionowej 5194 kVA. Dla potrzeb Kamieniołomu zainstalowane są dwa transformatory o łącznej mocy wynoszącej 500 kVA.

Obszar gminy znajduje się ponadto w zasięgu nadajników stacji telewizyjnych i radiowych.

Punktowe źródła pól elektromagnetycznych mogących mieć ujemny wpływ na środowisko, na terenie gminy to:

- bazowe stacje telefonii komórkowej instalowane na specjalnych masztach, zlokalizowane w Miąsowej - dwie stacje;
- urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne, pracujące w zakładach przemysłowych, ośrodkach medycznych oraz będące w dyspozycji miejskiej policji i straży pożarnej oraz urządzenia mogące oddziaływać w skali mikro (np. niesprawne kuchenki mikrofalowe, piece konwektorowe).

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego, wiązać należy z bardzo szybkim w ostatnim czasie rozwojem systemów przesyłania danych i komunikacji. W stale „zagęszczającym się eterze”, tworzenie nowych skutecznych sposobów transmisji danych powoduje konieczność wykorzystywania do tych celów coraz silniejszych nadajników, pracujących w coraz większych częstotliwościach.

Linia elektroenergetyczna o napięciu 110 kV na terenie gminy przebiega w bezpiecznych odległościach od zwartej zabudowy mieszkaniowej. Podobnie przedstawia się lokalizacja podstacji elektroenergetycznych, jak i stacji telefonii komórkowej.

Instytucją wykonującą pomiary natężenia pola elektromagnetycznego emitowanego przez poszczególne źródła jest Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna. Stosowne badania wykonywane są w przypadku budowy i uruchamiania nowego nadajnika, jak również w przypadku zmiany parametrów jego pracy. Z badań przeprowadzonych przez WSS-E w innych rejonach województwa wynika, iż nie notuje się przekroczeń natężenia pola elektromagnetycznego w miejscach stałego pobytu ludzi w pobliżu źródeł promieniowania.

Należy podkreślić za planem wojewódzkim i powiatowym, iż brak inwentaryzacji znaczących źródeł pól elektromagnetycznych, jak i powszechnych pomiarów pól elektromagnetycznych, uniemożliwia dokładne określenie stopnia zagrożenia i sposobów ograniczenia uciążliwości.

3.3. Odpady

Odpady wytwarzane przez społeczeństwo i działalności gospodarcze są zagrożeniem najsilniej oddziałującym na stan czystości: powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchnię ziemi, krajobraz, przyrodę i zdrowie ludzi.

Szczegółowe dane na temat gospodarki odpadami na terenie gminy Sobków przedstawia osobne opracowanie: „Plan gospodarki odpadami dla gmin Związku Międzygminnego Ekologia na lata 2004-2011”, w skład którego wchodzi omawiana gmina, a który jest częścią Programu. W opracowaniu tym omówiono istniejące obiekty związane z gospodarką odpadami oraz aktualną sytuację w gospodarce odpadami na terenie gminy. W Planie przedstawiono również szczegółowo strategię działań krótko- i długoterminowych w gospodarce odpadami oraz planowane inwestycje.

W rozdziale tym zasygnalizowano i przedstawiono w skrócie problematykę odpadów.

3.3.1. Odpady komunalne

Na terenie gminy Sobków wytworzono 1 862 Mg odpadów komunalnych w ciągu roku. Według użytych informacji ilość zebranych odpadów komunalnych w 2003r. na terenie gminy wyniosła 114,4 Mg. Znaczna więc część powstających odpadów trafia do środowiska w sposób niekontrolowany - część jest wykorzystywana w obrębie zabudowy jako kompost lub jest spalana, część natomiast trafia na miejsca przypadkowe. W roku 2003 indywidualną zbiórką odpadów komunalnych objętych było 399 gospodarstw (17 %), z których zebrano 75,5 Mg odpadów.

Na terenie gminy prowadzona jest zbiórka odpadów komunalnych mieszanych (niesegregowanych). Nie prowadzi się selektywnej zbiórki odpadów. Zbieraniem i transportem odpadów komunalnych zajmuje się specjalistyczna firma prywatna „Ekom” PPUH S.C. Siedlce 25, gm. Chęciny, posiadająca stosowne zezwolenia. Według informacji UG Sobków odpady komunalne zebrane na terenie gminy wywożone są na składowisko w Janiku.

W gminie Sobków nie prowadzi się kompostowania odpadów ulegających biodegradacji wydzielonych ze strumienia komunalnego.

Na terenie gminy nie prowadzi się również zbiórki odpadów wielkogabarytowych oraz niebezpiecznych w sposób zorganizowany.

3.3.2. Odpady przemysłowe

Gmina Sobków posiada charakter rolniczy. Działalność gospodarcza w zakresie handlu i usług prowadzona jest na potrzeby rolnictwa i własne mieszkańców. Brak zakładów przemysłowych oraz przede wszystkim atrakcyjne położenie gminu sprawiają, iż są to tereny wyjątkowo atrakcyjne dla celów wypoczynkowych oraz sprzyjają rozwojowi gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych. Na terenie gminy dominuje drobna działalność usługowo-handlowa. Są to przede wszystkim małe zakłady produkcyjne, rzemieślnicze i usługowe, nie wykazujące produkowania odpadów. Na terenie gminy w 2003r. zarejestrowano 462 podmioty gospodarcze.

Wszystkie odpady wytworzone na terenie gminy w 2003r. były transportowane przez specjalistyczne firmy, posiadające odpowiednie zezwolenia w tym zakresie oraz unieszkodliwione (odpady niebezpieczne) lub wykorzystane gospodarczo.

3.3.3. Odpady niebezpieczne

Na podstawie przeprowadzonych badań przyjęto szacunkową ilość wytworzonych odpadów niebezpiecznych w sektorze komunalnym na terenie gminy Sobków w 2002r. w ilości 13 Mg/rok.

Jak wynika z analizy zebranych materiałów, na terenie gminy, wśród odpadów niebezpiecznych dominują głównie: zużyte baterie i akumulatory ołowiowe, lampy fluorescencyjne, przepracowane oleje, przeterminowane leki i chemikalia. Brak jest kompleksowego systemu zbierania i unieszkodliwiania tych odpadów. Najczęściej odpady te wyrzucane są przez mieszkańców do pojemników na odpady komunalne, skąd są wywożone na składowiska odpadów komunalnych.

Zorganizowane zbieranie odpadów niebezpiecznych występuje głównie w obiektach użyteczności publicznej takich jak urzędy, placówki handlowe, ośrodki zdrowia czy szkoły, są to głównie świetlówki oraz baterie.

Zużyte akumulatory ołowiowe zbierane są przez sklepy z częściami i akcesoriami samochodowymi, przy okazji zakupu nowych urządzeń oraz przez niektóre stacje paliw.

Na terenie gminy brak jest zorganizowanej zbiórki przeterminowanych leków od mieszkańców.

Na terenie gminy Sobków oleje odpadowe zostały w całości przekazane do unieszkodliwienia do Rafinerii Nafty „Jedlicze”, w celu regeneracji, za pośrednictwem firm zajmujących się skupem tych odpadów. Określono również, iż w sektorze gospodarczym powstała niewielka ilość olejów odpadowych oraz baterii i akumulatorów ołowiowych i niklowo-kadmowych. Wszystkie zostały przekazane do utylizacji firmom specjalistycznym i punktom zajmujących się zbieraniem.

Odpady zawierające azbest to przede wszystkim płyty azbestowo-cementowe, powstające w wyniku prac demontażowych i rozbiórkowych przeprowadzanych na obiektach budowlanych. Na terenie gminy Sobków przeprowadzona zostanie szczegółowa inwentaryzacja wyrobów zawierających materiały azbestowe. Wszystkie materiały zawierające azbest będą sukcesywnie wymieniane do roku 2032. Odpady powstające podczas bieżących rozbiórek i remontów oraz wymiany pokryć dachowych, zawierające azbest wraz z gruzem są na bieżąco przekazywane poza teren gminy.

3.4. Zagrożenia wód

3.4.1. Zagrożenia wód powierzchniowych

Na jakość wód powierzchniowych wpływają uwarunkowania naturalne: warunki klimatyczne, hydrograficzne, tempo przebiegu procesów biohydrochemicznych w wodach (tzw. zdolność samooczyszczania się wód), presje antropogeniczne. W ostatnich latach oddziaływanie źródeł przemysłowych uległo istotnemu ograniczeniu.

Podstawowymi źródłami antropogenicznego zanieczyszczenia wód powierzchniowych na terenie gminy Sobków są odprowadzane do wód (surowe nie oczyszczone) ścieki:

- komunalne z jednostek osadniczych,
- przemysłowe,
- wody opadowe z terenów zurbanizowanych,
- spływy powierzchniowe z terenów rolniczych (głównie związków biogenych) i komunikacyjnych.

Na jakość wód w gminie wpływ mają również ładunki zanieczyszczeń wnoszone z sąsiednich terenów (gmin) przez rzeki nie dotrzymujące parametrów zakładanych klas. Jednak podstawowe źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych w gminie to ścieki (surowe lub niedostatecznie oczyszczone) komunalne z jednostek osadniczych.

Na omawianym terenie nie ma oczyszczalni ścieków komunalnych. Obecnie opracowywany został projekt budowy gminnej oczyszczalni ścieków komunalnych i sieci kanalizacyjnej.

Ścieki socjalno-bytowe z terenu gminy gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych lub dołach chłonnych. Ścieki ze zbiorników czasami wywożone są na pola, do lasów i do cieków wodnych, zamiast do oczyszczalni ścieków.

Zanieczyszczenia wielkoobszarowe, transportując substancje mineralne z terenu zlewni, są odprowadzane poprzez wody roztopowe, opadowe i infiltracyjne na całej długości rzek. Doprowadza to do nadmiernego wzbogacania wód w substancje biogenne. Przeżyźnianie wód powoduje nadmierny rozwój organizmów, a ich masowy rozkład obniża parametry biochemiczne wód, zagrażając często organizmom wodnym.

Problemem gminy jest brak oczyszczalni ścieków i kanalizacji, niski stan świadomości ekologicznej wielu mieszkańców, którzy wylewają ścieki na pola, do rowów melioracyjnych i przydrożnych. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 roku (Dz. U. z 1996r., Nr 132, poz. 622 z późn. zm.) daje gminie możliwość ustalenia w drodze uchwały szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na swoim terenie. Dotyczy to m.in. częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych lub nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego.

Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych będzie obserwowana w trakcie postępu prac związanych z budową oczyszczalni ścieków i systematycznie powiększanej długości sieci kanalizacyjnej, która powinna obejmować cały obszar gminy.

3.4.2. Zagrożenia wód podziemnych

Zanieczyszczenie wód podziemnych w największym stopniu zależy od głębokości zalegania i izolacji poziomu wodonośnego od powierzchni terenu oraz od lokalizacji potencjalnych źródeł zanieczyszczeń. W gminie Sobków ze względu na słabą izolację wód podziemnych związaną z częstym występowaniem

utworów wodonośnych na powierzchni terenu, zagrożone są wody w obrębie jurajskiego i kredowego poziomu wodonośnego.

Dobre właściwości filtracyjne utworów izolujących poziom wodonośny stwarzają warunki do migracji zanieczyszczeń z powierzchni terenu. Wody wgłębne, lepiej izolowane od powierzchni, charakteryzują się lepszą i bardziej trwałą jakością. Zanieczyszczenie wód podziemnych może mieć charakter nieodwracalny, dlatego też ich ochrona ma znaczenie priorytetowe.

Zagrożenie zanieczyszczeniem wód podziemnych na terenie omawianej gminy wynika z:

- infiltracji zanieczyszczeń z wód powierzchniowych (w dolinach rzek),
- migracji wgłębnej zanieczyszczeń związków chemicznych z obszarów rolniczych, terenów zurbanizowanych i komunikacyjnych o słabej izolacyjności gruntowej warstw wodonośnych,
- tradycyjnych metod pozbywania się ścieków (rozsączkowanie nie oczyszczonych ścieków w gruncie lub świadome zakładanie nieuszczelnionych szamb),
- eksploatacji surowców mineralnych, które mogą powodować przerwanie warstwy izolacyjnej,
- działalności gospodarczej (stacje paliw, magazyny środków chemicznych),
- awarii przemysłowych.

Wody podziemne wymagają ochrony jakości przede wszystkim z uwagi na fakt wykorzystywania ich na szeroką skalę jako podstawowe źródło dla celów zaopatrzenia ludności w wodę. Ponadto stanowią rezerwę wody pitnej dla przyszłych pokoleń.

3.5. Transport

Transport jest poważnym źródłem zanieczyszczenia środowiska, a przede wszystkim dla jakości powietrza atmosferycznego. W ostatnich latach w Polsce nastąpił gwałtowny rozwój transportu drogowego, a wraz z nim pojawiły się nowe zagrożenia środowiska. Prawie dwukrotnie wzrosła liczba prywatnych samochodów. Towarzyszy temu niedostateczny rozwój sieci dróg, autostrad, co powoduje zatory, korki uliczne i większą emisję substancji i hałasu do środowiska. Spaliny i hałas komunikacyjny stwarzają duże zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi. Wzrastająca liczba samochodów, często starych, wyeksploatowanych - to także źródło dużej ilości odpadów.

Zagrożeniem środowiska jest więc transport drogowy i kolejowy oraz przebiegające przez teren gminy linie energetyczne. Wyeliminowanie uciążliwości związanych z transportem jest bardzo trudne i wymaga likwidacji zanieczyszczeń „u źródła”. Powinny one obejmować zmiany technologiczne, w tym zmianę stosowanych paliw i silników, wprowadzanie ruchu uspokojonego. Niezbędne są też działania na rzecz ograniczenia emisji tlenu węgla, azotu, węglowodorów, ołowiu.

Teren gminy obsługiwany jest przez drogi:

- międzynarodową E-77 (Gdańsk-Warszawa-Kraków-Wiedeń)
- powiatowe - obsługujące połączenie wewnętrzne oraz z sąsiednimi gminami i powiatami,
- gminne - obsługujące połączenia wewnętrzne.

Przez centralną część gminy z północy na południe przebiega linia kolejowa Warszawa-Kraków.

Wymienione ciągi komunikacyjne mogą stopniowo znacznie pogarszać jakość życia mieszkańców.

3.6. Poważne awarie

Poważna awaria to zdarzenie (w szczególności emisja, pożar lub eksplozja), powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem (z art. 3 ust. 23 POŚ). Z kolei poważna awaria przemysłowa to poważna awaria w zakładzie (art. 3, ust. 24 POŚ).

Podstawowym aktem prawnym w tej dziedzinie jest ustawa Prawo ochrony środowiska (POŚ), w której zawarte są przepisy ogólne oraz określone są: instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu awariom przemysłowym, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie, obowiązki organów administracji w tym zakresie. Zgodnie z ustawą POŚ w razie wystąpienia takiej awarii Wojewoda poprzez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska podejmuje działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków. O podjętych działaniach informuje Marszałka Województwa.

Potencjalne zagrożenia środowiska (sytuacje awaryjne lub katastrofy) na terenie gminy stwarzają głównie:

- transport materiałów i substancji niebezpiecznych (toksycznych, łatwopalnych, wybuchowych) głównie na drogach międzynarodowych oraz szlakach kolejowych, powodując m. in. zagrożenie zanieczyszczenia gleb oraz pożarowe na terenach leśnych,

- magazynowanie materiałów i substancji niebezpiecznych, w tym czasowe magazynowanie odpadów niebezpiecznych,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska realizowane jest poprzez:
- prowadzenie kontroli przedsiębiorców, których działalność może stanowić przyczynę powstania nadzwyczajnych zagrożeń środowiska,
- prowadzenie szkoleń pracowników administracji publicznej i przedsiębiorców,
- badanie przyczyn powstawania NZS oraz sposobów likwidacji skutków, prowadzenie rejestru nadzwyczajnych zagrożeń (baza EKOAWARIE).

Niska jakość dróg i ich słabe przystosowanie do bezpiecznego przewozu materiałów niebezpiecznych, potencjalnie stwarzają możliwość zaistnienia w przyszłości poważnej awarii drogowej z udziałem transportowanych materiałów niebezpiecznych.

Potencjalnym źródłem nadzwyczajnych zagrożeń jest rzeka Nida (dopływ nieznanymi zanieczyszczeń).

3.7. Zagrożenia globalne

W ostatnim stuleciu obserwuje się w skali całego globu symptomy stopniowego ocieplania się klimatu. Okresy ocieplania i oziębiania się są niczym nowym w historii Ziemi, jednak po raz pierwszy źródłem tych zmian rodzajowych skutki wpływające na życie całej ludzkości - jest prawie na pewno działanie człowieka. Dowodem jest nie spotykane dotychczas tempo tych zmian. Największą rolę w kształtowaniu zmian klimatu przypisuje się:

- wzrostowi emisji CO₂ do atmosfery, powstającego w wyniku spalania paliw,
- wylesianiu terenów, zubożeniu pokrywy roślinnej,
- intensyfikacji hodowli,
- nieszczelności sieci gazowych,
- produkcji przemysłowej chlorowcopochodnych węglowodorów,
- emisji NO₂,
- zmianom w tempie obiegu pary wodnej.

Poważnym problemem w skali globalnej staje się zubożenie warstwy ozonowej, chroniącej przed szkodliwymi skutkami promieniowania ultrafioletowego. Główną przyczyną zmian zachodzących w stratosferze jest emisja związków chemicznych, a głównie związków organicznych chloru i bromu (głównie freonów i halonów), powodujących rozpad ozonu. Związki te były lub są nadal stosowane w różnego rodzaju urządzeniach technicznych i produktach, zwłaszcza w przemyśle: chłodniczym, izolacyjnym i kosmetycznym. Ze względu na długi okres „życia” freonów i halonów w atmosferze (do kilkuset lat) może dojść do tego, iż stężenie ich będzie rosło, pomimo podjętych działań na rzecz wyeliminowania ich ze stosowania.

W gminie Sobków należy konsekwentnie podejmować działania w celu ograniczenia zużycia i emisji substancji niszczących warstwę ozonową.

4. Zarządzanie środowiskiem

Reforma ustrojowa państwa spowodowała znaczące zmiany w strukturze organizacyjnej ochrony środowiska. Struktura ta jest obecnie niezwykle złożona. Generalnie funkcjonuje na 4 poziomach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Odrębnie działają sieci branżowe.

Struktura organizacyjna ochrony środowiska nie ma charakteru hierarchicznego. Składają się na nią odrębne i niezależne od siebie organy rządowe i samorządowe, a dany szczebel administracji realizuje w zasadzie tylko te zadania, których nie można realizować na szczeblu niższym.

Do organów ochrony środowiska należą:

- Wójt, burmistrz, prezydent miasta - rozpatrują sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Starosta - główny decydent w ochronie środowiska, wydający decyzje dla przedsięwzięć, które są klasyfikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko (spis decyzji poniżej), sprawujący nadzór nad gospodarką leśną w lasach nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką w polnych obwodach łowieckich, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej.

Rodzaje decyzji środowiskowych, które wydaje starosta:

- pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
 - pozwolenie na emitowanie hałasu do środowiska,
 - pozwolenie na emitowanie pól elektromagnetycznych,
 - decyzje uzgadniające zakres, sposób i termin zakończenia rekultywacji,
 - pozwolenia zintegrowane,
 - pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód ,
 - pozwolenia wodnoprawne na wykonanie urządzeń wodnych,
 - pozwolenia wodnoprawne na rolnicze wykorzystanie ścieków, w zakresie nieobjętym zwykłym korzystaniem z wód,
 - pozwolenia wodnoprawne na wprowadzenie do urządzeń kanalizacyjnych ścieków zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego,
 - pozwolenia wodnoprawne na długotrwałe obniżenie zwierciadła wody podziemnej,
 - pozwolenia wodnoprawne na odwadnianie obiektów lub wykopów budowlanych oraz zakładów górniczych,
 - pozwolenia na wytwarzanie odpadów,
 - decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
 - pozwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku, unieszkodliwiania, transportu odpadów,
 - koncesje na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin pospolitych (bez użycia materiałów wybuchowych i na powierzchni nie przekraczającej 2 ha i przewidywanym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 20 000 m³,
 - zatwierdzenia projektu prac geologicznych, których wykonanie nie wymaga koncesji.
- Wojewoda - wydaje decyzje analogiczne do starosty, ale w odniesieniu do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających obligatoryjnie raportu o oddziaływaniu na środowisko, obejmuje ochroną konserwatorską cenne formy ochrony przyrody, realizuje zadania z zakresu łowiectwa,
 - Marszałek Województwa - zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi także bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie. Jest organem w zakresie melioracji wodnych, uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa i program ochrony środowiska, sprawuje kontrolę nad WFOŚ i GW,
 - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska - wykonuje kontrole przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska,
 - Minister Środowiska - odpowiedzialny za realizację Polityki ekologicznej państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw ekologicznych i rozporządzeń wykonawczych.

Nowy podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

Oprócz wyżej wymienionych zadań Wójta, określone zadania w zakresie ochrony środowiska należą również do Rady Gminy, m.in.:

- Uchwała gminny Program ochrony środowiska wraz z Planem gospodarki odpadami,
- co 2 lata analizuje raporty z realizacji Programu ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami.

Ponadto na terenie gminy określone zadania z zakresu zarządzania wodami publicznymi wykonuje Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, Lasami Skarbu Państwa zarządza Nadleśniczy Nadleśnictwa Jędrzejów, Chęcińsko-Kieleckim Parkiem Krajobrazowym Zarząd Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych w Kielcach.

5. Wnioski z diagnozy

5.1. Uwarunkowania wewnętrzne

Mocne strony	Słabe strony
Zasoby i jakość wód	
<ul style="list-style-type: none"> - wysoka zasobność użytkowych poziomów wodonośnych, - bardzo dobra jakość wód podziemnych, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak lub słaba izolacja poziomu jurajskiego i kredowego, stanowiącego źródło zaopatrzenia ludności i działalności gospodarczych, - deficyt wód powierzchniowych i gruntowych, obniżanie poziomu płytkich wód podziemnych.

Gospodarka wodno-ściekowa	
- wysoki stopień zwodociągowania,	- niedostateczny rozwój małej retencji, - brak oczyszczalni ścieków i kanalizacji na terenie gminy, - nieprawidłowa gospodarka ściekami.
Powierzchnia ziemi	
- dostępność do złóż kopalin mineralnych, - dobre warunki geotechniczne na większości terenów	- wyrobiska po „dzikiej” eksploatacji surowców mineralnych, - przeobrażenie powierzchni terenu w wyniku eksploatacji surowców węglanowych (wyrobiska), - występowanie części złóż na obszarach przyrodniczo cennych i w pobliżu zabudowy mieszkaniowej, - obniżona jakość gleb w rejonie tras komunikacyjnych.
Zasoby przyrody	
- wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe Doliny Nidy i Wzgórz Chęcińskich ujęte w projekcie programu Natura 2000, ECONET i CORINE, - obecność kompleksów leśnych, - zaangażowanie organizacji w prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej i rybackiej, - położenie gminy na obszarach prawnie chronionych.	- mały zasób zwierzyny łownej i systematyczny spadek pogłowia zwierzyny, - lokalnie nadmierna penetracja cennych przyrodniczo terenów, - zbyt niskie zalesienia. - ryby
Powietrze	
- dobra jakość powietrza, - dobre warunki solarne dla energetyki odnawialnej i korzystne warunki anemometryczne dla lokalizacji siłowni wiatrowych, - przeprowadzona modernizacja lokalnych kotłowni.	- niewykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych, - niekorzystna struktura paliw w indywidualnych systemach grzewczych, - brak gazyfikacji gminy.
Gospodarowanie zasobami środowiska	
- aktywny udział szkół z terenu gminy na rzecz ekologii.	- niski stan świadomości ekologicznej społeczeństwa, - słabe wyposażenie w odpowiedni sprzęt informacyjny.

5.2. Uwarunkowania zewnętrzne

Szanse	Zagrożenia
- integracja z UE i wpływ środków pomocowych, - regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska, - proces decentralizacji i demokratyzacji zarządzania środowiskiem, - korzystne warunki środowiska do wdrażania programów rolno-środowiskowych, - wpisanie Wzgórz Chęcińsko-Kieleckich do projektowanego systemu Natura 2000, - istnienie aktywnych organizacji działających na rzecz edukacji ekologicznej społeczeństwa, - wzrastające zainteresowanie terenami przyrodniczo cennymi Doliną Nidy i Chęcińsko-Kieleckim Parkiem Krajobrazowym, - popyt w krajach UE, na żywność produkowaną metodami ekologicznymi.	- niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa, - brak spójnych rozwiązań instytucjonalnych w zakresie ochrony środowiska, - brak umiejętności pozyskiwania środków z funduszy UE, - nieczytelność przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska, - kłopoty z uzyskaniem środków finansowych z krajowych źródeł finansowych, - zły system finansowania.

5.3. Ważniejsze problemy ekologiczne w gminie

Niedostateczna infrastruktura w zakresie oczyszczania ścieków

Na terenie gminy brak jest gminnej oczyszczalni ścieków komunalnych. Ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, byłych studniach kopanych lub dołach chłonnych. Często wylewane są do cieków, odprowadzane do drenowań, wylewane na pola i do lasów. Efektem niewłaściwej gospodarki ściekowej jest zły stan czystości bakteriologicznej rzek.

Brak spójnego systemu gospodarowania odpadami, w tym komunalnymi i niebezpiecznymi

Generalnie wytwarzamy coraz większe ilości odpadów. Na terenach wiejskich ujawnia się coraz więcej odpadów. Gmina nie posiada pełnej orientacji o ilości wytwarzanych, zbieranych, odzyskiwanych i unieszkodliwianych odpadów komunalnych. Mimo stworzenia podstaw zbiórki odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych, odpady niebezpieczne zbierane są łącznie z komunalnymi. Niewłaściwie unieszkodliwiane są odpady azbestowe (eternit). Dominuje unieszkodliwianie odpadów komunalnych poprzez składowanie oraz brak jest selektywnej zbiórki odpadów.

Respektowanie przepisów prawa ekologicznego przez wszystkich korzystających ze środowiska

W związku z dostosowaniem prawa polskiego do wymogów UE zmieniono zupełnie przepisy. Nowe prawo ekologiczne nakłada na wszystkich użytkowników środowiska i administrację nowe zadania (np. nowy

rodzaj pozwoleń na korzystanie ze środowiska - pozwolenie zintegrowane). Prawo to trzeba znać i w pełni je respektować.

Niedostateczne rozwiązania w zakresie uciążliwości komunikacyjnych

Niedostateczne rozwiązania tras komunikacyjnych stwarzają zagrożenie dla środowiska w zakresie pogorszenia klimatu akustycznego, zanieczyszczenia powietrza. Mogą też stanowić potencjalne źródło wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (poważnych awarii). Dotyczy to zwłaszcza przewożenia substancji niebezpiecznych transportem drogowym i kolejowym.

Degradacja powierzchni ziemi w wyniku „dzikiej” eksploatacji surowców mineralnych

W wyniku „dzikiej” eksploatacji następuje dewastacja powierzchni ziemi, wynikająca z nielegalnej eksploatacji przez okoliczną ludność. Na terenie gminy występuje kilka wyrobisk, które zlokalizowane są na terenach objętych ochroną przyrody, na gruntach ornym. Wyrobiska te najczęściej są niewielkie lecz stanowią duże zagrożenie środowiska. Doświadczenie z innych terenów wskazują, że są one często miejscem tworzenia się nielegalnych wysypisk śmieci.

6. Cele polityki ekologicznej powiatu jędrzejowskiego

Jak wynika z „Programu ochrony środowiska dla powiatu jędrzejowskiego”, dokumentem nadrzędnym wytyczającym cele i kierunki działań w zakresie polityki ekologicznej powiatu jest „Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”.

Cele główne w zakresie ochrony przyrody:

- objęcie ochroną terenów w ramach programu Natura 2000
- ochrona obiektów dworsko-parkowych
- ochrona obiektów cennych przyrodniczo
- objęcie ochroną terenów najcenniejszych pod względem przyrodniczym
- zwiększenie zalesień na terenie powiatu
- wdrażanie programów rolnośrodowiskowych
- utrzymanie wielofunkcyjności lasów.

Cele główne w zakresie gospodarki wodno-ściekowej:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych
- ograniczenie poboru wód podziemnych dla celów gospodarczych produkcji i usług
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej i dociążenie istniejących oczyszczalni ścieków
- rozpoczęcie kanalizowania niektórych gmin nie posiadających sieci kanalizacyjnej
- kontynuowanie rozbudowy sieci wodociągowej
- rozpoczęcie wodociągowania gm. Słupia Jędrzejowska
- ochrona jakości i zasobów wód podziemnych
- modernizacja oraz zwiększenie zbiorników małej retencji
- rozbudowa kanalizacji deszczowej
- ochrona źródłiskowych odcinków rzek
- budowa nowych ujęć wody i oczyszczalni ścieków.

Cele główne w zakresie ochrony powietrza:

- zapewnienie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego
- ograniczenie uciążliwości hałasu
- modernizacja lokalnych kotłowni
- promowanie termomodernizacji budynków
- gazociągowanie powiatu
- kontynuowanie inwestycji na terenie Cementowni „Małogoszcz” na rzecz ochrony powietrza.

Cele główne w zakresie poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego:

- ochrona przeciwpowodziowa
- zmniejszenie ryzyka awarii związanych z transportem substancji niebezpiecznych.

Cele główne w zakresie podnoszenia poziomu wiedzy ekologicznej

- kształtowanie postaw i zachowań zgodnych z zasadami ekorozwoju
- wiedza ekologiczna jako ważny czynnik w procesie zarządzania
- tworzenie ekologicznych podstaw kształtowania tożsamości regionalnej i lokalnej
- wzrost ilości podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty jakości
- propagowanie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych.
- rozwijanie turystyki pieszej i rowerowej.

7. Priorytety i cele ekologiczne gminy Sobków

Na podstawie analizy Polityki ekologicznej państwa, „Programu ochrony środowiska województwa świętokrzyskiego”, „Programu ochrony środowiska dla powiatu jędrzejowskiego” oraz zidentyfikowanych mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń wynikających z diagnozy w gminie Sobków, ustalono iż nadrzędnym celem działań ekorozwojowych, które należy realizować w gminie jest poprawa stanu środowiska przyrodniczego i ochrona jego zasobów.

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody	Zachowanie naturalnych zbiorników retencyjnych: terenów podmokłych, torfowisk, oczek wodnych, nieuregulowanych cieków itp.	obszar gminy
	Współudział przy tworzeniu europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000	obszar gminy
	Podjęcie działań w celu objęcia ochroną najcenniejszych obiektów	utworzenie rezerwatów przyrody
	Likwidacja barier ekologicznych	obszary objęte prawną ochroną przyrody
	Dokonanie oceny stanu zachowania parków podworskich oraz ich restytucja (współpraca z wojewódzkim konserwatorem przyrody)	obszar gminy
	Renaturyzacja ekosystemów	właściwe zagospodarowanie dolin rzecznych, łąk, lasów, zarośli, zbiorowisk murawowych na terenie gminy
	Wdrożenie krajowego programu rolno - środowiskowego	obszar gminy
	Zabezpieczenie ciągłości lasów oraz ich produktywności i funkcji pozaprodukcyjnych	obszar gminy
	Budowa infrastruktury turystycznej	obszar gminy
	Kształtowanie krajobrazu harmonijnie skomponowanego i zachowującego tożsamość kulturową i walory krajobrazowe	obszar gminy
Ochrona powietrza	Ograniczenie emisji (wprowadzenie nowych, niskoemisyjnych technologii; montaż urządzeń odpylających i redukujących emisję gazów)	Instalacje emitujące pyły i gazy
	Termorenowacja budynków	Szkoły, budynki użyteczności publicznej, wielopłytkowe bloki mieszkalne i budynki indywidualne
	Promocja wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	Obszar gminy
Gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacji	Obszar gminy
	Budowa oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji spełniających standardy UE	Obszar gminy
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków	Obszar gminy
	Przywrócenie dobrej jakości wód powierzchniowych, ochrona źródłiskowych odcinków rzek	Rzeki, zbiorniki wodne dla rozwoju turystyki
	Zakończenie wodociągowania	Obszar gminy
	Likwidacja nieczynnych i rzadko używanych studni przydomowych w gospodarstwach zwodociągowanych	Obszar gminy
	Inwentaryzacja ilości oraz stanu technicznego ujęć wód podziemnych na terenach niedozorowanych (byłe PGR, zakłady przemysłowe)	Obszar gminy
	Ochrona jakości i ilości wód podziemnych, oszczędna ich eksploatacja	Obszar GZWP, w tym strefy ochrony zbiorników i ujęć wodnych; obszary o potencjalnej dużej wodonośności.
	Zwiększenie stopnia retencji wód powierzchniowych	Małe retencje
	Ograniczenie do niezbędnego minimum stosowania nawozów i środków ochrony roślin	Obszary o szczególnych wymogach ochrony wód, obszary ochrony ujęć wód
Gospodarka odpadami	Rozbudowa kanalizacji deszczowej	Obiekty przemysłowe o znacznym stopniu „zabetonowania” terenu
	Wdrożenie gminnego systemu gospodarki odpadami	Obszar gminy
	Ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów	Obszar gminy
	Wzrost udziału odpadów poddanych segregacji, odzyskaniu i przetworzeniu	Obszar gminy
	Utworzenie GPZON	Obszar gminy
Zasoby surowców mineralnych	Likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci	Obszar gminy
	Eksploatacja zasobów surowców naturalnych zgodna z zapisami planu ruchu	Obszar całej gminy, a w szczególności tereny udokumentowanych złóż
	Dostosowanie wydobycia i przetwórstwa surowców mineralnych do obowiązujących przepisów i wymagań ochrony środowiska	Zakłady eksploatacji i przetwórstwa surowców mineralnych
	Likwidacja nielegalnego wydobycia przez okoliczną ludność	Obszar całej gminy

Ochrona gleb i powierzchni ziemi	Zapobieganie erozji gleb - wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz kształtowanie struktury upraw przeciwdziałającej erozji wietrznej poprzez realizację lokalnych programów rolnośrodowiskowych	Gleby o wysokiej klasie bonitacyjnej i tereny o dużych spadkach
	Zmiana sposobu użytkowania gleb w strefach największego natężenia ruchu samochodowego	Strefy wzdłuż odcinków dróg szczególnie narażonych na zanieczyszczenie
	Popieranie produkcji żywności metodami ekologicznymi	Obszar całej gminy
	Ochrona naturalnej rzeźby i wartości estetycznych krajobrazu	Obszar gminy
	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	Obszar gminy
Ochrona przed hałasem	Przezorność w udostępnianiu terenów zwłaszcza cennych przyrodniczo dla działalności gospodarczej	Obszary objęte prawną ochroną przyrody
	Ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem	Ważniejsze arterie komunikacyjne
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów szczególnie zagrożonych hałasem	Tereny wynikające z pomiarów tła akustycznego
	Sporządzenie rejestrów terenów zagrożonych promieniowaniem elektromagnetycznym	Obszar gminy
Ochrona przed skutkami poważnych awarii przemysłowych i drogowych	Wprowadzenie do planów miejscowych zapisów, dotyczących istniejących i projektowanych obiektów promieniowania niejonizującego wraz ze wskazaniem stref II stopnia (dla obiektów gdzie jego oddziaływanie wykracza poza granicę własności terenu)	Tereny wynikające ze sporządzonego rejestru
	Opracowanie i aktualizacja procedury postępowania w przypadku awarii przemysłowej i drogowej	Drogi do przewozu materiałów niebezpiecznych
Edukacja ekologiczna	Włączenie władz samorządowych w proces edukacji ekologicznej - podjęcie dialogu ze społeczeństwem	Obszar gminy
	Ustanawianie patronatu nad miejscami o szczególnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych	Obszar gminy
	Dostosowanie form edukacji ekologicznej do potrzeb różnych grup społeczeństwa	Obszar gminy

8. Strategia (krótkoterminowych) działań na lata 2004-2007.

8.1. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa

- zakończenie budowy wodociągu w m. Wierzbica (1791 m sieci) - 2004r.;
- zakończenie budowy wodociągu w m. Lipa, Karsy, Jawór (8646 m sieci) - 2005r.;
- inwentaryzacja ilości oraz stanu technicznego ujęć wód podziemnych na terenach obecnie niedozorowanych w celu możliwości przejęcia tych ujęć i ich modernizacji na potrzeby komunalne 2004-2005r.;
- ochrona zasobów i jakości wód podziemnych - współpraca z gminami sąsiednimi oraz starostwem (likwidacja nieczynnych i rzadko używanych studni przydomowych w gospodarstwach zwodociągowanych, budowa lub modernizacja osadników gnilnych w dużych gospodarstwach rolnych, kontrola właściwej eksploatacji ujęć czynnych, oszczędna eksploatacja wód podziemnych) - praca ciągła,
- ochrona jakości wód podziemnych poprzez egzekwowanie zapisów stref ochronnych ujęć komunalnych - praca ciągła;
- ochrona źródłiskowych odcinków rzek (zakaz poboru wód, zakaz zrzutu ścieków), edukacja rolników w zakresie ograniczenia do niezbędnego minimum i zgodnie z okresem karencji stosowania sztucznych nawozów i środków ochrony roślin - przy współpracy z sąsiednimi gminami - praca ciągła;
- rozbudowa kanalizacji deszczowej na terenach zakładów o dużej powierzchni utwardzonej - do 2007r.;
- ograniczanie wykorzystywania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę - praca ciągła,
- budowa gminnej oczyszczalni ścieków komunalnych w m. Sobków - 2005-2006r.;
- budowa sieci kanalizacyjnej w m. Sobków i Staniowice - 2005-2006r.;
- budowa sieci kanalizacyjnej w m. Sokołów Dolny i Górny - 2006-2007r.;
- likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków - praca ciągła;
- opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wody do picia i wody w kąpieliskach - praca ciągła;
- wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nieskanalizowanych z uwagi na małą gęstość zaludnienia (m. Korytnica-Zagórze) - praca ciągła,
- konserwacja i czyszczenie rzek i rowów melioracyjnych - praca ciągła.

8.2. Powietrze atmosferyczne

- opracowanie i wdrożenie systemu zbierania i gromadzenia informacji o zanieczyszczeniach powietrza,
- inwentaryzacja źródeł emisji substancji do powietrza,

- propagowanie zagadnienia termorenowacji budynków (współdziałanie ze starostwem),
- nawiązanie współpracy z administracją wojewódzką i powiatową w zakresie kontroli i bieżącej aktualizacji jednostek gospodarczych z terenu gminy wprowadzających substancje zanieczyszczające do powietrza atmosferycznego,
- rozszerzenie propagowania wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych (en. słoneczna, en. wytwarzana przez małe elektrownie wodne, en. ze spalania biomasy) - umieszczenie stosownych informacji w wydziale budownictwa i ochrony środowiska (współdziałanie ze starostwem). Rozważanie możliwości zastosowania ulg podatkowych dla osób instalujących odpowiednie urządzenia, lub pozyskanie środków na wsparcie inicjatyw z funduszy powiatowych, wojewódzkich, krajowych, komercyjnych,
- inwentaryzacja miejsc możliwych do lokalizacji elektrowni wodnych, wiatrowych i innych źródeł odnawialnej energii,

8.3. Ograniczenie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego

- inwentaryzacja źródeł uciążliwości akustycznej - do 2005r.,
- uczestniczenie (np. poprzez proponowanie monitorowanych obszarów) w okresowym monitorowaniu przez WIOŚ poziomu hałasu na wybranych obszarach gminy - praca ciągła,
- opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla ważniejszych terenów z przekroczeniem poziomu hałasu - 2005r.,
- nadzór nad sukcesywnym eliminowaniem uciążliwości hałasu (w miejscach jego przekroczenia) w rejonie ważniejszych arterii komunikacyjnych. Na obszarach zagrożonych należy obligować inwestorów do wypełniania zobowiązań dotyczących eliminacji uciążliwości, poprzez realizację infrastruktury przeciwhałasowej (budowa w miarę możliwości ekranów akustycznych, tworzenie pasów zieleni mogących pełnić funkcje ekranów akustycznych, poprawa jakości nawierzchni dróg) oraz zmniejszanie dopuszczalnej prędkości pojazdów na wybranych odcinkach - praca ciągła,
- modernizacja dróg i układu sieci drogowej w celu zmniejszenia poziomu hałasu - 2004-2006r.,
- inwentaryzacja źródeł emisji pól elektromagnetycznych i obszarów objętych oddziaływaniem tych pól - 2004r.,
- wprowadzenie do planów miejscowych zapisów, dotyczących istniejących i projektowanych obiektów promieniowania niejonizującego wraz ze wskazaniem stref II stopnia - 2004-2005r.

8.4. Zapobieganie skutkom awarii

- informowanie społeczeństwa o wystąpieniu poważnych awarii - praca ciągła,
- uwzględnianie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustaleń w zakresie poważnych awarii,
- koordynacja zagadnienia dotyczącego weryfikacji (na podstawie dotychczasowych doświadczeń własnych, jak i również doświadczeń sąsiednich regionów) i aktualizacji procedury postępowania w przypadku awarii drogowej (służby: Straż Pożarna, Policja, Pogotowie Ratunkowe, WIOŚ) - koordynacja prac.

8.5. Ochrona przyrody i krajobrazu z uwzględnieniem wymogów UE

- współdziałanie przy obejmowaniu ochroną terenów w ramach programu Natura 2000 (Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie) - zadania ponadlokalne - wspólnie z gminami powiatu jędrzejowskiego i kieleckiego,
- ochrona istniejących zadrzewień - praca ciągła,
- opracowanie koncepcji wprowadzenia zadrzewień i zakrzewień na obszarze gminy,
- rozwój i utrzymanie infrastruktury turystycznej,
- ochrona obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków i wykluczenie ich zabudowy,
- ochrona terenów cennych przyrodniczo (ustanowionych ustawą o ochronie przyrody, ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych) przed udostępnieniem dla działalności gospodarczej,
- podjęcie działań w celu utworzenia na wniosek Rady Gminy lub wojewody 5 rezerwatów przyrody na terenie gminy,
- wykonanie (w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz Starostwem) operatu dotyczącego stanu zachowania zabytkowych obiektów dworsko-parkowych. Określenie najpilniejszych potrzeb w tej dziedzinie;
- pielęgnacja i urządzenie istniejących terenów zielonych - parków, zieleńców itp., zwiększanie ich powierzchni w obrębie gminy (praca ciągła);
- dokonanie oceny zachowania parków podworskich;
- aktualizacja ewidencji gruntów rolnych możliwych do zalesienia,
- kontynuowanie zalesień - do roku 2020 do zalesienia przewiduje się 1048 ha gruntów

8.6. Ochrona gleb i terenów zdegradowanych

- inwentaryzacja terenów zdegradowanych - 2004r.,
- inwentaryzacji terenów poeksploatacyjnych surowców mineralnych w kontekście przeznaczenia ich do rekultywacji - 2004r.,
- uwzględnienie w nowym planie miejscowego zagospodarowania przestrzennego gminy, terenów mogących stanowić w przyszłości miejsca eksploatacji surowców mineralnych,
- współpraca ze starostwem i UW w sprawach związanych z eksploatacją surowców mineralnych (likwidacja nielegalnego wydobycia, dostosowanie wydobycia do obowiązujących przepisów i wymagań ochrony środowiska).

8.7. Tereny przemysłowe

- określenie położenia terenów przemysłowych w gminie, w kontekście zagospodarowania przestrzennego oraz preferowanych kierunków rozwoju - 2004-2005r.,
- początek prac dotyczących ewentualnej rekultywacji zdegradowanych terenów przemysłowych (współdziałanie ze starostwem i właścicielami tych terenów) - do 2007r.

8.8. Usprawnienie zarządzania środowiskiem

- wzmocnienie (jakościowe i ilościowe) służb ochrony środowiska w gminie,
- przygotowanie administracji ochrony środowiska do prowadzenia procedury IPPC,
- przygotowanie służb ochrony środowiska do pełnego wdrażania prawa ekologicznego
- i korzystania ze środków finansowych polskich i UE (praca ciągła),
- rozszerzanie systemu udostępniania informacji o środowisku w/g ustawy Prawo Ochrony Środowiska.

8.9. Edukacja ekologiczna

- przygotowanie programu wspierania rozwoju usług turystycznych na obszarach cennych przyrodniczo i krajobrazowo,
- tworzenie partnerstwa publiczno-prywatnego na rzecz rozwiązywania problemów ochrony środowiska,
- począwszy od roku szkolnego 2004/2005 skoordynowanie na terenie gminy oraz całego powiatu akcji „Ochrony międzynarodowego Dnia Ziemi” i „Sprzątania Świata” pomiędzy szkołami szczebla podstawowego i gimnazjalnego (konkurs powiązany z nagrodami), jak również z organizacjami o charakterze społecznym (np.: LOP, ZHP) czy instytucjami (np. UG, Starostwo Powiatowe, Nadleśnictwo, Koła Łowieckie, Dyrekcja Parków Krajobrazowych),
- organizowanie konkursów, wystaw, imprez aktywizujących społeczeństwo do troski o środowisko (praca ciągła),
- podjęcie szerszych działań obejmujących edukację środowisk wiejskich, zwłaszcza w zakresie problematyki programów rolno-środowiskowych,
- propagowanie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych (produkcja zdrowej żywności), zalesień oraz współzależności celów środowiskowych i ekonomicznych,
- działania w kierunku utworzenia gminnego centrum edukacji ekologicznej,
- zapewnienie społeczeństwu powszechnego dostępu do informacji o środowisku (praca ciągła),
- kontynuowanie rozwijania turystyki pieszej i rowerowej,
- utworzenie leśno-geologiczno-historycznej ścieżki dydaktycznej w Korytnicy - do 2005r.

9. Strategia długoterminowych działań do roku 2011.

9.1. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa

- budowa wodociągu w m. Żerniki - 2007-2011r.;
- wykonanie studni awaryjnej na ujęciu w Brzegach - 2007-2011r.;
- opracowanie i wdrożenie programu działań na rzecz ograniczenia spływu zanieczyszczeń azotowych (stanowiska do składowania obornika, magazynowania gnojowicy, zastosowania rolniczego ścieków i osadów) ze źródeł rolniczych, środków ochrony roślin - we współpracy z sąsiednimi gminami - praca ciągła,
- przygotowanie i wdrożenie programu działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń wprowadzanych z wodami opadowymi - praca ciągła,

- wdrożenie systemu indywidualnego oczyszczania ścieków w terenach o rozproszonej zabudowie, wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nieskanalizowanych z uwagi na małą gęstość zaludnienia - praca ciągła,
- stopniowa rozbudowa sieci kanalizacyjnej obejmującej cały obszar gminy Sobków - 2007-2015r.,
- stopniowa rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków w Sobkowie do osiągnięcia maksymalnej przepustowości 1136 m³/dobę, zapewniającą możliwość obsługi całej gminy - 2007-2015r.;
- kontynuowanie rozbudowy sieci kanalizacji deszczowej na terenach przemysłowych,
- kontynuacja ochrony zasobów i jakości wód podziemnych - współpraca z gminami (likwidacja nieczynnych i rzadko używanych studni przydomowych w gospodarstwach zwodociągowanych, budowa lub modernizacja osadników gnilnych w dużych gospodarstwach rolnych, kontrola właściwej eksploatacji ujęć czynnych, oszczędna eksploatacja wód podziemnych) - praca ciągła,
- kontynuacja ochrony zasobów i jakości wód powierzchniowych (współpraca z RZGW Kraków oraz sąsiednimi gminami) - ochrona źródłiskowych odcinków rzek (zakaz poboru wód, zakaz zrzutu ścieków), edukacja rolników w zakresie ograniczenia do niezbędnego minimum i zgodnie z okresem karencji stosowania sztucznych nawozów i środków ochrony roślin - praca ciągła,
- zwiększeniem ilości zbiorników małej retencji - od 2011r.,
- kontynuacja działań związanych z konserwacją i czyszczeniem rzek i rowów melioracyjnych - praca ciągła.

9.2. Powietrze atmosferyczne

- ograniczenie uciążliwości odorowych emitowanych z ferm, oczyszczalni ścieków,
- kontynuacja propagowania wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych i termorenowacja budynków,
- działania w kierunku produkcji energii ze źródeł odnawialnych (biomasy, energii słońca, wody, wiatru),
- rozpoczęcie prac związanych z gazyfikacją gminy,
- wprowadzanie nowoczesnych technik i technologii energooszczędnych,
- kontynuacja współpracy z administracją województwa oraz powiatową w zakresie kontroli podmiotów gospodarczych emitujących zanieczyszczenia do powietrza atmosferycznego.

9.3. Ograniczenie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego

- uczestniczenie w opracowywaniu mapy akustycznej dla powiatu - do 2009r.,
- opracowanie lub aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów z przekroczonym poziomem hałasu - do 2010r.,
- uczestniczenie (np. poprzez proponowanie monitorowanych obszarów) w okresowym monitorowaniu przez WIOŚ poziomu hałasu na wybranych obszarach gminy - praca ciągła,
- wykonanie pomiarów pól elektromagnetycznych na wybranych obszarach gminy - do 2010r.,
- analiza oddziaływania na środowisko występujących źródeł pól elektromagnetycznych i ich wpływu na zdrowie ludzi.

9.4. Zapobieganie skutkom awarii

- aktualizacja procedury postępowania w przypadku awarii drogowej i przemysłowej (służby: Straż Pożarna, Policja, Pogotowie Ratunkowe, WIOŚ) - koordynacja prac,
- praca ciągła założeń strategii krótkoterminowej.

9.5. Ochrona przyrody i krajobrazu z uwzględnieniem wymogów UE

- respektowanie przez użytkowników środowiska zasad ekorozwojowych na terenach cennych przyrodniczo i krajobrazowo,
- motywowanie społeczności lokalnych do działań na rzecz utrzymania walorów przyrodniczych terenów,
- wdrażanie programów rolnośrodowiskowych na terenach cennych przyrodniczo,
- realizacja całości lub części koncepcji wprowadzania zadrzewień i zakrzewień na wybranych obszarach gminy,
- wprowadzenie do realizacji koncepcji zachowania naturalnych zbiorników retencyjnych i renaturyzacji ekosystemów,
- utrzymanie infrastruktury turystycznej (współpraca z gminami)
- restrukturyzacja terenów wiejskich poprzez zalesienia i zadrzewienia,
- kontynuacja ochrony istniejących lasów, poprawa ich produktywności,
- uwzględnienie pozytywnej roli lasów i zadrzewień w planach zagospodarowania przestrzennego.

9.6. Ochrona gleb i terenów zdegradowanych

- objęcie monitoringiem gleb: rejestracja zmian fizycznych, chemicznych, biologicznych wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji gleb oraz oddziaływania negatywnych czynników,
- wprowadzenie na terenach chronionych produkcji rolnej zgodnie z ustawą o rolnictwie ekologicznym,
- podjęcie pierwszych działań mających na celu zmiany sposobu użytkowania gruntów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie dróg,
- ograniczanie naruszeń środowiska towarzyszących eksploatacji kopalni.

9.7. Usprawnienie zarządzania środowiskiem

- wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego,
- doskonalenie współpracy z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, uczelniami, dyrekcjami parków,
- zweryfikowanie lub opracowanie nowych, planów zagospodarowania przestrzennego w celu uwzględnienia wymagań wynikających ze znowelizowanego prawa ekologicznego,
- analiza wydanych pozwoleń ekologicznych i przestrzegania nałożonych obowiązków.

9.8. Edukacja ekologiczna

- wspieranie powstawania tzw. „zielonych miejsc pracy”, w szczególności w rolnictwie ekologicznym, ekoturystyce, leśnictwie, ochronie przyrody, gospodarce wodnej, odnawialnych źródłach energii, odzysku odpadów,
- wspieranie przedsięwzięć na rzecz rolnictwa ekologicznego, budowy zbiorników retencyjnych, odnawialnych źródeł energii, odzysku odpadów,
- promowanie podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty ekologiczne, wspieranie działań zmierzających do osiągnięcia certyfikatów (praca ciągła),
- promowanie wszelkich przykładów osiągania znacznych efektów ekologicznych (praca ciągła),
- aktywizacja społeczeństwa do działań na rzecz ochrony przyrody (praca ciągła),
- propagowanie najlepszych dostępnych technik BAT (praca ciągła),
- konsultacje dla sfery biznesu z zakresu rozwiązywania problemów ekologicznych (praca ciągła),
- kontynuowanie szkoleń urzędników, radnych, nauczycieli, sołtysów,
- wprowadzanie programów edukacyjnych dla uczniów,
- programy edukacyjne dla rolników, przedsiębiorców,
- organizacja warsztatów, seminariów, konferencji z zakresu ekologii (praca ciągła),

10. Realizacja Programu

10.1. Szacunkowe koszty realizacji Programu

Przedstawione potrzeby inwestycyjne dotyczą jedynie przedsięwzięć podstawowych w zakresie ochrony środowiska przewidzianych do realizacji w okresie do 2011 roku.

W - zadania własne (finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy),

K - zadania koordynowane (pozostałe zadania, finansowane przez przedsiębiorstwa oraz ze środków wewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim i centralnym).

Tabela 5. Szacunkowe koszty realizacji Programu.

Grupa działań	Przewidywany zakres działań	Przewidywane koszty wdrożenia [zł]
Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody	opracowanie koncepcji wprowadzenia zadrzewień i zakrzewień na obszarze gminy - W	rocznie 2 000
	podnoszenie lesistości gminy - współpraca z nadleśnictwem i powiatem - W, K	rocznie ok. 5 000
	pielęgnacja i urządzenie istniejących terenów zielonych - parków, zieleńców itp., zwiększanie ich powierzchni - W,	rocznie ok. 5 000
	dokonanie oceny zachowania parków podworskich oraz ich utrzymanie - W, K	rocznie ok. 3 000 (starostwo+gminy)
	utrzymanie infrastruktury turystycznej (współpraca ze starostwem) - W, K	rocznie ok. 15 000

Powietrze atmosferyczne	gazyfikacja gminy - W, K	koszt 1 km ok. 80 000
	propagowanie wykorzystania en. ze źródeł odnawialnych (współpraca ze starostwem) - W, K	rocznie ok. 1 000
Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa	budowa sieci wodociągowej na terenie gminy - K	koszt 1 km sieci ok. 100 000
	budowa w Sobkowie gminnej oczyszczalni ścieków komunalnych wraz z budową sieci kanalizacyjnej w czterech miejscowościach - W, K	ok. 13 mln - 2005-2007r.
	rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy - W, K	koszt 1 km sieci ok. 250 000
	likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków na obszarach skanalizowanych - W	rocznie ok. 2 000
	wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nieskanalizowanych z uwagi na małą gęstość zaludnienia - W, K	rocznie ok. 10 000
	ochrona zasobów i jakości wód podziemnych - współpraca ze starostwem (likwidacja nieczynnych i rzadko używanych studni przydomowych w gospodarstwach zwodociągowanych, budowa lub modernizacja osadników gnilnych w dużych gospodarstwach rolnych, kontrola właściwej eksploatacji ujęć czynnych, oszczędna eksploatacja wód podziemnych) / wieloletnie - W, K	rocznie 3 000
Zasoby surowców mineralnych	ochrona zasobów i jakości wód powierzchniowych - W	rocznie ok. 3 000
	wrysowanie do nowo opracowywanych miejsc. planu ogólnego zagospod. przestrz. gminy, miejsc mogących stanowić w przyszłości miejsca eksploatacji surowców mineralnych - W	w ramach kosztów opracowania miejscowych planów dla gminy
	współpraca ze starostwem i UW w sprawach związanych z eksploatacją surowców mineralnych (likwidacja nielegalnego wydobycia, dostosowanie wydobycia do obowiązujących przepisów i wymagań ochrony środowiska) - W, K	rocznie ok. 1 000
Ochrona powierzchni ziemi i gleb	wykonanie inwentaryzacji terenów poeksploatacyjnych surowców mineralnych w kontekście przeznaczenia ich do rekultywacji - W	2 000
	współpraca ze starostwem przy opracowaniu (wraz z IUNG w Puławach) programu ochrony gleb przed erozją na wybranych terenach - W	3 000
	współpraca ze starostwem przy opracowaniu (wraz z IUNG Puławy) inwentaryzacji terenów położonych wzdłuż dróg, w celu określenia konieczności zmiany sposobu użytkowania na nich gleb - W	3 000
	podjęcie działań mających na celu zmianę sposobu użytkowania gruntów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie dróg - W, K	rocznie ok. 3 000
Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne	współpraca przy sporządzeniu rejestru terenów zagrożonych promieniowaniem elektromagnetycznym - W, K	2 000
	wprowadzenie do planów miejscowych zapisów, dotyczących istniejących i projektowanych obiektów promieniowania niejonizującego wraz ze wskazaniem stref II stopnia - W	w ramach kosztów opracowania miejscowego planu dla gminy
Tereny przemysłowe	sporządzenie rejestru terenów przemysłowych o przewidywanej możliwości występowania skażenia środowiska - W	2 000
	określenie położenia terenów przemysłowych w gminie, w kontekście zagospodarowania przestrzennego obszaru oraz preferowanych kierunków rozwoju - W	w ramach kosztów opracowania miejscowego planu dla gminy
Poważne awarie przemysłowe i drogowe	koordynacja prac nad weryfikacją i aktualizacją procedury postępowania w przypadku awarii drogowej - W, K	2 000
Edukacja ekologiczna	koordynacja działań szkół, organizacji i instytucji - W, K	rocznie ok. 8 000
	stworzenie powszechnego dostępu do informacji dotyczących problematyki ochrony środowiska (witryny internetowe, broszury, publikacje) - W	4 000
	edukacja środowisk wiejskich - W, K	rocznie ok. 10 000

10.2. Źródła i struktura finansowania.

Pełne wdrażanie „Programu...” będzie możliwe po stworzeniu sprawnego systemu jego finansowania. Podstawowymi źródłami finansowania zadań proekologicznych będą: środki własne inwestorów (budżet gminy, podmioty gospodarcze), środki pochodzące z dotacji i programów pomocowych - krajowych (NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW) i zagranicznych (środki przedakcesyjne i poakcesyjne UE), wsparcie fundacji, osób prywatnych, firm. Źródłem finansowania przedsięwzięć ekologicznych mogą być też kredyty udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska z dopłatami do oprocentowania przez fundusze ochrony środowiska, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne, kredyty międzynarodowych instytucji finansowych np. Banku Światowego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.

Zasadniczym celem NFOŚiGW jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w dziedzinie: ochrony wód, gospodarki wodnej, ochrony powietrza, ochrony powierzchni ziemi, leśnictwa, ochrony przyrody i krajobrazu, geologii, górnictwa, edukacji ekologicznej. Rolą WFOŚiGW jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym podejmowanych także dla poprawy jakości środowiska w poszczególnych jego komponentach. Narodowy i Wojewódzki FOŚiGW udzielają pomocy w postaci dotacji i niskoprocentowych pożyczek, które mogą być umarżane do 50 %. Powiatowy

i Gminny FOŚiGW służy dofinansowaniem przedsięwzięć o charakterze proekologicznym służących społeczeństwu powiatu i gminy.

Istotne znaczenie w udzielaniu wsparcia finansowego w formie dotacji lub pożyczek ma Fundacja „Ekofundusz”. Priorytetowe kierunki pomocy finansowej „Ekofunduszu” to: ochrona różnorodności biologicznej, gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych, zmniejszanie transgranicznego transportu SO₂, NO₂, ograniczenie emisji gazów szklarniowych oraz eliminacja stosowania substancji niszczących warstwę ozonową i innych. Priorytetowe znaczenie ma również ochrona wód - ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do Bałtyku, zmniejszenie spływu zanieczyszczeń obszarowych, ochrona zasobów wody pitnej, ochrona GZWP przed infiltracją zanieczyszczonych wód powierzchniowych.

Fundusze przedakcesyjne Unii Europejskiej - obecnie wykorzystywane.

Sapard to program przedakcesyjny, który wspiera następujące działania z zakresu ochrony środowiska:

- „Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich” - obszarami wsparcia są: gospodarka odpadami, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków oraz zaopatrzenie gospodarstw wiejskich w wodę oraz jej uzdatnianie. Beneficjentami środków mogą być powiaty, gminy i związki gmin. Wysokość dotacji może wynieść do 50 % kwalifikujących się kosztów przedsięwzięcia,
- „Programy rolno-środowiskowe i zalesienia”, dotyczące stosowania metod rolnictwa ekologicznego, w tym zapewnienia rolnikom dodatkowych źródeł dochodów za wykonanie usługi na rzecz ochrony środowiska. Beneficjentami są: rolnicy, dzierżawcy gruntów rolnych, osoby zaangażowane w produkcję rolną i leśną.

Program Phare - obecnie dostępne są tu tylko tzw. środki miękkie, m.in. na edukację ekologiczną.

Fundusz ISPA przyczynił się do lepszego przygotowania krajów stowarzyszonych do członkostwa w UE w dziedzinie gospodarczej infrastruktury, a w szczególności w sektorach ochrony środowiska i transportu. Każda inwestycja zgłaszana do dofinansowania z tego funduszu musi rygorystycznie spełniać wszystkie normy i standardy techniczne oraz ekologiczne obowiązujące w UE. Koszt całkowity przedsięwzięcia nie powinien być mniejszy niż 5 mln euro, a więc preferowane są większe inwestycje. Wsparcie udzielane jest przede wszystkim w formie dotacji bezpośredniej. Dofinansowanie może pokryć do 85 % udziału wszystkich środków publicznych. Program ISPA zarządzany jest przez Komisję Europejską, a za jego realizację w sektorze środowiska w Polsce odpowiadają Ministerstwo Środowiska oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Fundusze strukturalne Unii Europejskiej.

Po wejściu do UE Polska może korzystać z Funduszy Strukturalnych na inwestycje w ochronie środowiska. Dotyczy to możliwości finansowania przedsięwzięć z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego-ERDF (Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego - inwestycje w skali regionalnej i lokalnej) oraz Funduszu Spójności.

Ramy przedsięwzięć inwestycyjnych finansowanych z funduszy strukturalnych określa Narodowy Plan Rozwoju (na lata 2004-2006). Plan ten będzie służył jako podstawa negocjowania przez Polskę Podstaw Wsparcia Wspólnoty, dokumentu określającego kierunki i wysokość wsparcia ze strony funduszy strukturalnych na realizację zamierzeń rozwojowych oraz jako podstawa interwencji z Funduszu Spójności.

ERDF wspiera m.in. inwestycje infrastrukturalne w zakresie gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, rekultywacji zdegradowanych terenów. Łącznie na program operacyjny w latach 2004-2006 przeznaczone będzie 6,65 mld euro, a ze środków publicznych 129 mln euro. Równoległe z realizacją ERDF realizowane będą duże projekty inwestycyjne współfinansowane z Funduszu Spójności. Środki pochodzące z tego funduszu nie będą przekazywane na działania wykonywane w ramach programów operacyjnych, ale będą ze sobą powiązane. Głównym celem strategii środowiskowej Funduszu Spójności jest wsparcie realizacji zadań inwestycyjnych celów publicznych w zakresie ochrony środowiska, wynikających z wdrażania prawa Unii Europejskiej.

Priorytetem strategii Funduszu Spójności jest poprawa jakości wód powierzchniowych i zwiększenie dostępności dobrej wody do picia. Ponadto za istotne uważa się ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, racjonalizację gospodarki odpadami, rekultywację obszarów poprzemysłowych, a także wsparcie dla leśnictwa i ochrony przyrody. Podstawowym kryterium akceptacji zadania jest wartość przedsięwzięcia, która musi przekraczać 10 mln euro oraz gotowość dokumentacyjna. Wielkość wsparcia może stanowić max 85 % całkowitych kosztów, pozostałe - co najmniej 15 %, pochodzi z budżetu państwa lub z innego niezależnego źródła. Instytucją odpowiedzialną za wdrażanie i zarządzanie Funduszem jest Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, a koordynatorem Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej za pośrednictwem Wojewódzkich Funduszy na finansowanie projektów związanych z ich realizacją przewiduje się łącznie sumę 2 mld euro. Odbiorcami pomocy z Funduszu Spójności będzie przede wszystkim Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wraz z funduszami wojewódzkimi, Lasy Państwowe i ich regionalne dyrekcje oraz samorządy.

Dużą szansą dla gmin i Związków Międzygminnych jest Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych, utworzony przy BGK ustawą z 12 grudnia 2003r. Preferencyjne kredyty udzielane z funduszu mają na celu umożliwienie gminą i ich Związkom finansowanie kosztów przygotowania projektów inwestycji komunalnych, przewidzianych do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej. Do projektów tych zalicza się: studium wykonalności inwestycji, analizę kosztów i korzyści, analizy, ekspertyzy i studia niezbędne do przygotowania realizacji inwestycji. Kwota kredytu nie może przekroczyć 500 tys. zł na jeden projekt oraz 80 % zaplanowanych kosztów netto. Udział własny kredytobiorcy stanowi nie mniej niż 20 % wartości przedsięwzięcia.

Struktura finansowania

Wyliczenia przeprowadzone w „Programie ochrony środowiska dla woj. świętokrzyskiego” wskazują, iż w ciągu kilku najbliższych lat (3-4) struktura finansowania inwestycji i zadań z zakresu ochrony środowiska będzie wyglądała następująco:

inwestycja	100 %
w tym udział:	
budżet gminy	ok. 10 %,
środki własne inwestorów i kredyty bankowe	ok. 13 %,
NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW	ok. 28 %,
fundusze UE	ok. 47 %,
budżet państwa	ok. 2 %.

Z dużym prawdopodobieństwem można jednak stwierdzić, iż struktura finansowania „Programu...” nie zmieni się zasadniczo również w ciągu najbliższych 10 lat.

Nasuwa się więc oczywisty wniosek, iż wszelkie działania gminy w zakresie finansowania wszelkich przedsięwzięć muszą być planowane ściśle i z dalekim wyprzedzeniem czasowym. Środki własne ewentualnie w połączeniu ze środkami uzyskanymi z kredytów, mogą pokryć jedynie realizację niewielkich zadań. Konieczne jest więc zabezpieczenie realizacji większych zadań poprzez pozyskanie dotacji.

10.3. Wdrażanie i monitoring Programu

Bezpośrednią odpowiedzialność za wdrażanie programu ponosi Wójt Gminy Sobków oraz działający z jego upoważnienia pracownicy urzędu.

Realizacja szeregu zadań wymaga udziału gminy, administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego i powiatowego, przedsiębiorców. Wymaga także szerokiego wsparcia społecznego, w tym pozarządowych organizacji ekologicznych Związku Międzygminnego „Ekologia” i „Ekorol”. Uczestnikami realizacji „Programu...” będą także: administracja specjalna - zajmująca się kontrolą przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, prowadząca monitoring jego stanu oraz administrująca poszczególnymi komponentami środowiska (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu) oraz jednostki dysponujące celowymi środkami finansowymi (np. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa).

W realizacji ważniejszych przedsięwzięć wsparcia należy szukać także wśród parlamentarzystów i radnych samorządu wojewódzkiego pochodzących z rejonu Jędrzejowa. Osoby te tworzyłyby lobby na rzecz rozwoju gminy, pomagając zdobyć środki finansowe na realizację zadań. Realizacja wielu zadań będzie wymagała opracowania szczegółowych projektów. Konieczne jest także uzgadnianie przedsięwzięć, najlepiej w okresie styczeń - marzec danego roku tak, aby ustalić plan realizacji przedsięwzięć na rok następny, aby móc najpóźniej w kwietniu wystąpić z wnioskami wstępnymi o wsparcie finansowe ze środków WFOŚiGW. Realizacja niektórych zadań winna być wspierana także z NFOŚiGW oraz funduszy Unii Europejskiej.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska szczegółowe informacje o realizacji „Programu...”, w kolejnych latach Wójt Gminy Sobków będzie przedkładał Radzie Gminy sprawozdania z realizacji Programu co 2 lata - pierwszy raz do końca III-ego kwartału 2006 roku, a dalej odpowiednio 2008, 2010r. itd. Będzie wówczas także możliwość zmian w zapisach, gdyż cele i zadania „Programu...” mogą i będą ulegać zmianie, wraz za zmieniającą się sytuacją prawną, społeczną, gospodarczą czy stanem środowiska. Informacje o planowanych wydatkach na ochronę środowiska winny być przedstawiane społeczeństwu gminy za pośrednictwem internetu i lokalnej prasy.

Program ochrony środowiska winien zostać rozpowszechniony wśród społeczeństwa gminy poprzez jego publikację na stronie internetowej Urzędu Gminy w Sobkowie (w całości), oraz na łamach lokalnej prasy (w skrócie).

Jednym z elementów procesu wdrażania „Programu...” jest jego monitorowanie, polegające na ciągłej obserwacji i kontroli realizacji jego zadań. Monitoring taki powinny sprawować odpowiedzialne służby podległe Wójtowi.

Ważny jest dobór odpowiednich wskaźników monitorujących postępy wdrażania „Programu...”. Przykłady takich wskaźników dla poszczególnych dziedzin przedstawiono poniżej.

Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody:

- Liczba inwestycji proekologicznych na terenach cennych przyrodniczo,
- Ilość kontroli przeprowadzonych w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie przyrody,
- Ilość obiektów poddanych ochronie,
- Powierzchnia gruntów zalesionych w poszczególnych latach,
- Wskaźnik lesistości,
- Powierzchnia zadrzewień i zakrzewień,
- Stopień uszkodzenia lasów,
- Liczba pożarów i zniszczeń/uszkodzeń elementów środowiska,
- Liczba zmodernizowanych lub poddanych konserwacji obiektów melioracyjnych.

Powietrze atmosferyczne:

- Liczba zakładów, które wprowadziły technologie energooszczędne i niskoemisyjne, czy też stosujących zasady czystej produkcji,
- Liczba zakładów, które zastosowały urządzenia redukujące emisję,
- Liczba kotłowni ekologicznych, liczba zmodernizowanych kotłowni,
- Tempo zmniejszania się udziału gospodarstw korzystających z palenisk węglowych,
- Liczba gospodarstw (mieszkańców) stosujących urządzenia lub systemy energooszczędne,
- Liczba obiektów, gospodarstw (mieszkańców) wykorzystujących energię słoneczną, energię ciepłą powstającą przy wykorzystaniu pomp ciepłych,
- Wskaźniki energochłonności w podstawowych branżach produkcji, usług i gospodarki komunalnej.

Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa:

- Jakość wody do picia,
- Jakość wód podziemnych i powierzchniowych,
- Procent zwodociągowania gminy,
- Długość sieci kanalizacyjnej, ilość gospodarstw przyłączonych do kanalizacji,
- Liczba źródeł punktowych odprowadzania ścieków,
- Liczba wydanych pozwoleń wodnoprawnych,
- Ilość wód podziemnych, dobrej jakości, zużyta w procesach produkcyjnych,
- Powierzchnia terenów chronionych przed zanieczyszczeniami antropogenicznymi,
- Jakość wody w kąpieliskach.

Ochrona powierzchni ziemi i gleb:

- Udział powierzchni terenów o glebach przydatnych do produkcji zdrowej żywności,
- Dostępność informacji o jakości gleb na terenie gminy i stopień znajomości tej kwestii wśród rolników,
- Powierzchnia terenów poddanych zabiegom agrotechnicznym i pracom rekultywacyjnym.

Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne:

- Liczba ludności poddana ponadnormatywnemu lub uciążliwemu oddziaływaniu hałasu,
- Tempo redukcji oddziaływania hałasu na mieszkańców,
- Ilość instalacji emitujących pola elektromagnetyczne o znaczących parametrach.

Tereny przemysłowe:

- Stopień wykorzystania istniejących terenów przemysłowych,
- Powierzchnia terenów przemysłowych poddanych pracom rekultywacyjnym.

Poważne awarie przemysłowe i drogowe:

- Liczba awarii o charakterze środowiskowym.

Edukacja ekologiczna:

- Liczba i nakład publikacji promujących walory przyrodnicze gminy oraz dotyczących ochrony środowiska,
- Długość szlaków turystycznych - pieszych, rowerowych. Ilość ścieżek dydaktycznych,

- Liczba zorganizowanych szkoleń i programów edukacyjnych i ich uczestników,
- Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z ochroną środowiska,
- Liczba działań wspólnych z organizacjami ekologicznymi,
- Liczba osób korzystających z danych o środowisku i jego ochronie,
- Liczba bezrobotnych zatrudnionych przy pracach na rzecz środowiska,
- Stopień akceptacji społecznej przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska,
- Liczba rolników, którzy prowadzą gospodarstwa eko- i agroturystyczne lub inne o preferencjach ekologicznych,
- Liczba podmiotów legitymujących się wyróżnieniami lub formalnymi standardami ekologicznymi,
- Liczba zakładów posiadających certyfikaty ISO 14000 lub równorzędne.

Szczególnie ważnym dla oceny wdrażania „Programu...” jest monitoring stanu środowiska prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, będącego systemem pozyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji.

Odniesieniem winien być stan środowiska na koniec 2002 i 2003 roku przedstawiany przez WIOŚ Kielce.

11. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

W opracowaniu przedstawiono stan środowiska przyrodniczego na terenie gminy Sobków, dokonano jego oceny (porównanie z istniejącymi wymogami - przepisami) i na tej podstawie zaprojektowano szereg działań niezbędnych do przeprowadzenia w gminie.

Kwestie w zakresie ochrony środowiska określają położenie gminy, zagadnienia związane z wodami powierzchniowymi, podziemnymi, budową geologiczną oraz klimatem.

Dane dotyczące gminy pochodzą z: Urzędu Gminy w Sobkowie, serwisu internetowego gminy oraz opracowań dotyczących terenu gminy i archiwalnych. Niektóre z informacji zweryfikowano w terenie.

Należy podkreślić, iż stan środowiska na omawianym terenie jest zadowalający, choć można wyróżnić kilka obszarów, gdzie wyraźnie widać opóźnienia w kwestii wspierania jego ochrony. Do obszarów tych należą:

- ochrona powietrza atmosferycznego - obniżanie wielkości emisji gazów i pyłów pochodzących z palenisk domowych, kotłowni węglowych, poprzez zamianę na paliwa ekologiczne,
- gospodarka wodno-ściekowa - konieczność szybszego rozwoju sieci kanalizacyjnej,
- likwidacja nielegalnych wyrobisk surowców mineralnych,
- edukacja ekologiczna, która wprawdzie nie przekłada się natychmiast na stan środowiska naturalnego, lecz jest działaniem niezbędnym, którego „owoce” będzie można zbierać w przyszłości.

W innych obszarach środowiska jego stan jest lepszy, co nie zwalnia jednak z obowiązku realizacji działań przewidzianych dla tych obszarów.

W opracowaniu określono działania krótko- i długoterminowe w podziale na lata 2004-2007 oraz do roku 2011. Do działań tych wpisano już te, które są w trakcie bieżącej realizacji (np. budowa wodociągu w m. Wierzbica, Lipa, Karsy, Jawór) oraz te, które są projektowane na lata następne.

Realizacja zaproponowanych działań wiąże się z koniecznością wydatkowania niekiedy znacznych środków finansowych. W związku z tym, w jednym z rozdziałów przedstawiono przybliżony preliminarz środków niezbędnych dla realizacji tych działań. Preliminarz ten będzie pomocny dla władz gminy przy konstruowaniu budżetu.

Należy podkreślić, iż w miarę upływu czasu pewnej korekcie (zmianie) będą ulegać działania, a wraz z nimi środki przewidziane do ich realizacji.

Realizacja programu pozostaje w zakresie Rady Gminy oraz Wójta, który co 2 lata ma jej przedkładać sprawozdanie z realizacji przedmiotowego Programu.

12. Spis literatury i wykorzystanych materiałów.

1. Czajka K + zespół Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego. Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN. Kielce 2003.
2. Dyduch-Falniowska A. i in. Ostoje przyrody w Polsce. Inst. Ochr. Przyr., PAN, Kraków. 1999r.
3. IMiGW Warszawa Atlas Hydrograficzny Polski. 1980r.
4. Janus R. + zespół Program ochrony środowiska dla powiatu jędrzejowskiego na lata 2004-2011. Iwest-Eko Kielce, 2004r.
5. Janus R. + zespół Plan gospodarki odpadami dla powiatu jędrzejowskiego na lata 2004-2011. Iwest-Eko Kielce, 2003r.
6. Janus R. + zespół Plan gospodarki odpadami dla gmin Związku Międzygminnego Ekologia na lata 2004-2011. Iwest-Eko Kielce, 2004r.

7. Liro A. (red.) Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska. Fundacja IUCN Poland, Warszawa 1995r.
8. Liro A. (red.) Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska. Fundacja IUCN Poland, Warszawa 1998r.
9. Kleczkowski A.S., (red.) Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. Skala 1:500 000. Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej AGH, Kraków. 1990r.
10. Kondracki J. Geografia Regionalna Polski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2002r.
11. Malinowski J. (red.), Budowa geologiczna Polski. T. VII, Hydrogeologia. Wyd. Geol., Warszawa, 1991
12. Nowak. D,
Majewski W. Mapa Sozologiczno-Gospodarcza powiatu Jędrzejów.
13. Rąkowski G. (red.) Parki krajobrazowe w Polsce. Instytut Ochrony Środowiska. Warszawa 2002r.
14. Praca zbiorowa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sobków. Biuro Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego w Kielcach. 2000/2001r.
15. Praca zbiorowa Strategia rozwoju gminy Sobków. Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Świętokrzyskiego w Kielcach. 2000r.
16. Sokół A. W. Ochrona Środowiska, Podstawy Czystszej Produkcji, Główny Instytut Górnicztwa; Krajowe Centrum Wdrożeń Czystszej Produkcji, Katowice 1998.
17. Stupnicka E.,
18. Wróblewski T. Geologia regionalna Polski. Wyd. Geol. Warszawa. 1981.
- Ochrona georóżnorodności w regionie świętokrzyskim z Mapą chronionych obszarów i obiektów przyrody nieożywionej w skali 1:200 000. PIG Warszawa, 2000r.
19. Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego. Kielce, 2003r.
20. Mapy obszarów chronionych województwa świętokrzyskiego w skali 1:50 000. Zasoby Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach (niepublikowane).
21. Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce - Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2003r.
22. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym. Ministerstwo Środowiska Warszawa, 2002r.
23. II Polityka ekologiczna państwa. Warszawa, czerwiec 2000.
24. Krajowy plan gospodarki odpadami. M.P. Nr 11/2003, poz. 159.
25. Materiały ankietowe gminy Sobków (dane własne, niepublikowane).
26. Materiały dotyczące: Możliwości wykorzystania Funduszu Spójności i Funduszy strukturalnych w zakresie ochrony środowiska dla samorządów. Departament Integracji Europejskiej Ministerstwa Środowiska, Przegląd Komunalny nr 9/2003r.
27. Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010. Warszawa, grudzień 2002.
28. Materiały informacyjne Starostwa Powiatowego w Jędrzejowie.
29. Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010. Warszawa listopad 2002.
30. Projekt europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000.
31. Rocznik Statystyczny woj. świętokrzyskiego. Urząd Statystyczny w Warszawie 2003r.
32. Raport z wyników spisu powszechnego, województwo świętokrzyskiego; Narodowy spis powszechny ludności i mieszkań; Powszechny spis rolny.
33. Ochrona środowiska w województwie świętokrzyskim w 2000r. Urząd Statystyczny w Kielcach, wrzesień 2001.
34. Program ochrony środowiska oraz tworzenia warunków zrównoważonego rozwoju województwa świętokrzyskiego. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, Kielce 2001.
35. Przyroda województwa świętokrzyskiego. Opracowanie zbiorowe, Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach. Kielce, 2000.

36. Stan uszkodzenia lasów w Polsce w 2001r. na podstawie badań monitorin-
gowych, IOŚ, Warszawa 2002r.
37. Rolnictwo w województwie świętokrzyskim w 2001r. Urząd statystyczny
w Kielcach, marzec 2002r.
38. Stan środowiska w województwie świętokrzyskim w roku 2001. Raport.
WIOŚ w Kielcach, Urząd Wojewódzki w Kielcach. Biblioteka Monitoringu
Środowiska, Kielce 2002.
39. Stan środowiska w województwie świętokrzyskim w roku 2003. Raport.
WIOŚ w Kielcach, Urząd Wojewódzki w Kielcach. Biblioteka Monitoringu
Środowiska, Kielce 2004.
40. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego. Zarząd Województwa
Świętokrzyskiego, Kielce, 2000.

Regulacje prawne w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami:

1. Ustawa z 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 późniejszymi zmianami).
2. Ustawa o odpadach (Dz. U. nr 62/2001, poz. 628 z późniejszymi zmianami) z dnia 27 kwietnia 2001r.
3. Ustawa o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych
ustaw (Dz. U. nr 100, poz. 1085) z dnia 27 lipca 2001r.
4. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. nr 132/96, poz. 622 z późniejszymi zmia-
nami) z dnia 13 września 1996r.
5. Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. nr 63, poz. 638) z dnia 11 maja 2001r.
6. Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747
późn. zm.) z dnia 7 czerwca 2001r.
7. Ustawa o samorządzie gminnym (Dz. U. nr 16/90, poz. 95 z późniejszymi zmianami) z dnia 8 marca 1990r.
8. Ustawa o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 7, poz. 78 z 2003r.) z dnia
9 grudnia 2002r.
9. Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994r (Dz. U. Nr 27, poz. 96 z późniejszymi zmianami).
10. Ustawa z dnia 28 września 1991r. o lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444 z późniejszymi zmianami).
11. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880).
12. Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717).
13. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku - Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 z późniejszymi zmianami).
14. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 106, poz. 1002 z późn. zmianami).
15. Rozporządzenia wydane do ustaw.

1173

UCHWAŁA Nr XXIII/149/2005 RADY GMINY W SOBKOWIE

z dnia 14 lutego 2005r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2005 rok

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 2001 roku Dz. U. Nr 142, poz. 1591, z 2002r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003r. Dz. U. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 214, poz. 1806 oraz art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity z 2002r. Dz. U. Nr 147, poz. 1231, Nr 167, poz. 1372, z 2003r. Dz. U. Nr 80, poz. 719, Nr 122, poz. 1143, z 2004r. Dz. U. Nr 29, poz. 257, Nr 99, poz. 1001, Nr 152, poz. 1597, Nr 183, poz. 1895, Nr 273, poz. 2703 uchwała się co następuje:

§ 1. Zatwierdza się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2005 rok stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sobków.

§ 3. Uchwała podlega opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego oraz na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Gminy.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego.

Przewodniczący Rady Gminy: *K. Karoń*

Załącznik do uchwały Nr XXIII/149/2005
Rady Gminy w Sobkowie
z dnia 14 lutego 2005r.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Sobków na 2005 rok.

Kierując się ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982r., Dz. U. z 2002r. Nr 147, poz. 1231 z późniejszymi zmianami, zakłada się realizację następujących zadań:

Zadania	Sposób realizacji zadań	Wysokość kwoty	Uwagi o realizacji	Osoby odpowiedzialne za realizację
I. Zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin.	1. Dofinansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych dla osób zajmujących się problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. 2. Utrzymywanie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin. 3. Finansowanie działalności Klubu Abstynenta w Sobkowie, Klubu „Trzeźwość” w Sokolowie Górnym. - wynagrodzenia dla pracowników Klubów wraz z pochodnymi. - wynagrodzenia terapeuty - wynagrodzenia instruktora śpiewu	800 zł. 3.000 zł. 12.000 zł. 4.000 zł. 5.000 zł.	Punkt Konsultacyjny prowadzony przez lek. med. Bożenę Polniak co drugi czwartek miesiąca w godz. 16-18 2 pracownicy po ¼ etatu każdy poniedziałek po 2 godz. jeden raz w tygodniu po 2 godz.	G.K.R.P.A.
II. Udzielanie rodzinom w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej, prawnej, ochrony przed przemocą.	1. Informowanie o możliwości i miejscu korzystania z interwencji prawno-administracyjnej wobec przemocy w rodzinie. 2. Edukacja publiczna w tym zakresie prowadzona przez szkoły, placówki kulturalne, placówki służby zdrowia. 3. Dofinansowanie zabiegów rehabilitacyjnych w Ośrodku Zdrowia w Sobkowie i Mięsowej 4. Partycypowanie w kosztach utrzymania Izby Wyrzeźwień. 5. Współpraca z Policją w zakresie różnorodnych działań wymierzonych przeciwko nasilającemu się zjawisku przemocy i agresji. 6. Stworzenie możliwości pomocy rodzinom z problemem alkoholowym. - dofinansowanie dożywiania dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym	6.000 zł. 4.200 zł. 9.000 zł.		G.K.R.P.A.
III. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie uzależnień, szczególnie wśród dzieci i młodzieży	1. Organizowanie badań, prowadzenie sondaży, ankiet, zbieranie opinii w kwestii aktualnego stanu zasobów oraz efektów prowadzonych działań profilaktycznych. 2. Przeprowadzenie szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych na terenie gminy w zakresie przestrzegania przepisów ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi.	1.000 zł.		G.K.R.P.A.

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Prowadzenie zajęć psychokorekcyjnych z dziećmi z rodzin patologicznych w oparciu o kompletny godzinowy scenariusz prowadzony przez przygotowanych kierunkowo realizatorów. 4. Dopuszczenie placówek prowadzących takie programy w pomocy naukowe i sprzęt niezbędny do realizacji zajęć o których mowa wyżej. 5. Podjęcie działań mających na celu adaptację pomieszczeń na kluby lub świetlice socjoterapeutyczne lub opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci z rodzin patologicznych z wykorzystaniem istniejącej bazy według programu zatwierdzonego przez Wójta Gminy. 6. Dofinansowanie adaptacji pomieszczeń na świetlice o której mowa wyżej. 7. Zorganizowanie widowiska profilaktyczno-edukacyjnego o tematyce przedstawiającej problemy nurtujące młodzież. 8. Zorganizowanie i przeprowadzenie pogadanki na temat szkodliwości spożywania alkoholu. 9. Organizowanie i prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w ramach zagospodarowania wolnego czasu 10. Współpraca i współdziałanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z placówkami kulturalno-oświatowymi w zakresie profilaktyki alkoholowej, przemocy w rodzinie, narkomanii, organizowanie przez te placówki imprez kulturalnych, rekreacyjno-wypoczynkowych i imprez sportowych dla dzieci i młodzieży w ramach np. Dnia Dziecka. 	<p>3.000 zł.</p> <p>4.000 zł.</p> <p>6.000 zł.</p> <p>2.000 zł.</p> <p>6.000 zł.</p>	<p>Wynagrodzenie dla prowadzących zajęcia</p> <p>Zakup nagród za udział w konkursach, turniejach wiedzy zawodach sprawnościowych.</p> <p>Dotyczy drobnych remontów Klubów AA i Trzeźwość</p> <p>Widowisko teatralne w wykonaniu aktorów z Krakowa w Gimnazjum w Miąsowej i Sobkowie</p> <p>Zakup fantomu dla Gimnazjum w Sobkowie</p>	<p>G.K.R.P.A.</p>
<p>IV. Rozpatrywanie problemu alkoholowego: motywowanie do leczenia czynności zmierzające do orzecznictwa sądowego w zakresie leczenia przymusowego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpatrywanie na bieżąco spraw napływających z terenu Gminy dotyczących problemu alkoholizmu bądź innych uzależnień. 2. Nakłanianie osób uzależnionych do dobrowolnego leczenia. 2. Kierowanie osób nadużywających alkoholu na badania psychiatryczno-psychologiczne w celu uzyskania opinii w przedmiocie uzależnienia. 4. Kierowanie wniosków z kompletną dokumentacją do Sądu Rejonowego w Jędrzejowie o skierowanie na przymusowe leczenie odwykowe. 5. Monitorowanie prac Gminnego Programu Profilaktyki (ryczałt dla Pełnomocnika) 	<p>3.000 zł</p> <p>3.000 zł.</p> <p>4.000 zł</p>	<p>Wyplaty dotyczą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bieżących posiedzeń - prac związanych z opiniowaniem wniosków o wydanie zezwolenia - udziału w rozmowach z osobami kierowanymi na leczenie odwykowe <p>koszty badań dla biegłego Pana Smorąga i psychologa Pani Chłopek</p>	<p>G.K.R.P.A.</p>
<p>V. Kontrola przestrzegania zasad sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia na miejscu lub poza miejscem, sprzedaży</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Do prowadzenia kontroli punktów sprzedaży alkoholu pod względem przestrzegania „alkoholowej” uprawnień jest: <ul style="list-style-type: none"> - organ wydający zezwolenie - Gminna Komisja R.P.A. - Funkcjonariusze Policji 2. Kontrolę przeprowadza się w zespole co najmniej 2 osobowym. 3. Wydawanie postanowień do zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 4. Określa się zasady wynagrodzenia członków GKRPA na 2005 rok: <ul style="list-style-type: none"> - diety dla Pełnomocnika, który pełni funkcję Przewodniczącego Komisji 20 % minimalnego wynagrodzenia za każde posiedzenie Komisji i Zespołu. - Diety dla członków GKRPA -10 % minimalnego wynagrodzenia za każde posiedzenie w Komisji (Dz. U. Nr 201, poz. 2062 z 2004r.) 	<p>2.000 zł.</p> <p>2.000 zł..</p>	<p>Diety dla zespołu kontrolującego</p> <p>Zakup paliwa do samochodów policyjnych wykorzystywanych do realizacji zadań, kontrole sklepów, wizje lokalne</p>	<p>G.K.R.P.A.</p>
<p>VI. Źródła finansowania</p>	<p>Środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wnoszonych corocznie do kasy gminy przez wszystkie podmioty gospodarcze prowadzące sprzedaż napojów alkoholowych.</p> <p>Razem koszty realizacji Programu</p>	<p>80.000 zł.</p>		

Wydawca: Wojewoda Świętokrzyski

Redakcja: Wydział Prawny i Nadzoru
Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach
Al. IX Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce
tel. 0 (prefix) 41 3421673, e-mail: org07@kielce.uw.gov.pl

Skład, druk i rozpowszechnianie: Zakład Obsługi
Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach,
25-516 Kielce, Al. IX Wieków Kielc 3
tel. 0 (prefix) 41 3421807, 3421249

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego Województwa Świętokrzyskiego wynosi 2.848,00 zł.
Nr konta Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A. O/Kielce, Nr 25 10600076-0000320000163506
Dziennik w Internecie – <http://www.kielce.uw.gov.pl/dziennik.htm>

Zbiory Dzienników Urzędowych wraz ze skorowidzami wyłożone są do powszechnego wglądu w siedzibie Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego
w Kielcach, Al. IX Wieków Kielc 3, pok. 210 w godzinach pracy Urzędu

Tłoczono z polecenia Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 26 kwietnia 2005r.